

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Diplomová práce

Fenomén tělesnosti: ve filosofii od 19. století

Vedoucí práce: PhDr. Bc. Zuzana Svobodová Ph.D.

Autor práce: Barbora Cencingrová

Studijní obor: Filosofie

Ročník: 2.

2020

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Dne.....

podpis.....

Poděkování:

Děkuji vedoucí mé diplomové práce za odborné rady a připomínky, dále děkuji celé mé rodině, příteli a všem blízkým za velkou trpělivost a podporu.

Úvod.....	5
1 A. Schopenhauer: Metafyzika lásky.....	8
2 Filosofie tělesnosti Friedricha Nietzscheho: Přivtělení a morálka.....	19
2.1 Krutost a zvrhlost, její umocnění.....	19
2.2 Vůle k moci - neřesti: dva typy egoismu.....	23
2.3 Pojetí ctnosti - tělesné podmínění ctnosti.....	27
2.4 Temperament a jeho tělesné vyústění.....	29
2.5 Nietzsche o lásce.....	33
3 Emmanuel Lévinas: Láska jako nejkrásnější cit a její formy.....	39
3.1 Moc a vztah k druhému.....	39
3.2 Plodnost.....	43
4 Jan Patočka: Tělo jako fenomén.....	45
5 Gender - nová ideologie.....	49
5.1 Sexuální revoluce dnes a dříve.....	51
5.2 Od feminismu ke genderové ideologii.....	56
6 Subverzivní genderová teorie Judith Butlerové.....	59
7 Tělesnost ve vztahu k médiím: nový morální mor.....	62
8 Neetické mediální experimentování na člověku aneb: Jak bojovat za mravný a ctnostný život.....	66
Závěr: Proměny fenoménu tělesnosti od 19. století.....	69
Seznam literatury.....	72
Abstrakt.....	75
Abstract.....	76

Úvod

Tématem této diplomové práce je již podle názvu fenomén tělesnosti ve filosofii od 19. století. Zásadní otázkou, která pro řešení tématu bude mít rozhodující vliv je: Jak se změnil fenomén tělesnosti od 19. století? Co je příčinou těchto změn a jaké jsou důsledky? Základní otázka, kterou si zde kladu je: Jaký postoj k tělesnosti zaujímají významní filosofové od 19. století, jako je např. Schopenhauer, Nietzsche, Levinas, Patočka...? Jak všeobecně nahlíží na tělesnost a vše co je s tělesností spojené? Metodou k odpovědění otázek je analýza textů těchto autorů. S ohledem na zvolené téma se cíleně zaměříme i na problematiku genderu, vymezení těla a tělesnosti ve vztahu k médiím. Analyzujeme pojem lásky a její úskalí, vášně, sexuality a také vztahů mezi lidmi. Pokusíme se však hluboce se zamyslet a dát těmto pojmům nové vymezení z hlediska genderu.

Jako primární literaturu jsem zvolila Friedricha Nietzscheho *Lidské příliš lidské*, kde vidíme základní iniciace tělesnosti. Dále spis *Metafyzika lásky* od A. Schopenhauera, který měl dle mého názoru až „extremistický“ vztah k lásce a tělesnosti, na což dále navazuje i Nietzsche. V knize se prolíná jeho iracionalismus spojený s velkou skepsí a pesimismem. Abychom však o lásce, vášni a sexualitě nemluvili jen v pejorativním slova smyslu, podíváme se na E. Lévinase, konkrétně na soubor čtyř přednášek s názvem: *Čas a jiné*, kde se pokouší restaurovat pojetí metafyziky, které je u něj založeno na pojmu jinakosti „druhého“. S tím souvisí vztahy k lidem a láska. Posledním autorem, kterého jsem si vybrala, je filosof 20. století Jan Patočka, spis ze záznamů přednášek: *Tělo, společenství, jazyk, svět*. Tělo je zde opravdovým fenoménem, který je základem lidské existence. Co se týče sekundární literatury, vycházet budu zejména z Jakuba Chavalky: *Přivtělení a morálka - Pojetí tělesnosti ve filosofii F. Nietzscheho*, z díla německé autorky Gabriele Kuby *Globální sexuální revoluce: Ztráta svobody ve jménu svobody* a dále z jejího spisu *Gender: Nová ideologie ničí rodinu*. Na

to naváží knihou od Lukáše Jeníka *Gender: Pokus o komplexnější uchopení problematiky*. To vše doplní filosofická interpretace knihy Judith Butler *Závažná těla: O materialitě a diskursivních mezích „pohlaví“*. Diplomová práce je rozčleněna na 8 kapitol.

První kapitola diplomové práce je věnována filosofii Arthura Schopenhauera, a jeho úskalí jménem láska, kterou vysvětluje jako proces sexuální lásky za pomoci instinktivních mechanismů a dále jako emocionální strukturu, která zde vzniká.

Ve druhé kapitole bude pojednáno o Friedrichu Nietzsche, jeho náhledu na tělesnost v díle lidské příliš Lidské, konkrétně na fenomén zvrhlosti a krutosti, s tím související egoismus člověka. Zabývat se budeme i ctnostmi, které tělesnost podmiňují. V neposlední řadě odhalíme záhady temperamentu, jež se v každém z nás ukrývají.

Zde je třeba zmínit Nietzscheho vůli k moci jako ústřední pojem celé jeho filosofie. Na základě toho jsme schopni se ztotožnit se s tímto celkem a projevit se tak takoví, jací doopravdy jsme, protože naše tělesné prožívání je velmi důležité, tak jako všechno ostatní, co tvoří základ pro naše smysly, vnímání, cítění i myšlení. Vždyť každý z nás cítí, prožívá, chce. Každého z nás zmítají občas pudy a vášně, neboť to vše patří k lidské přirozenosti.

Z důvodu historické posloupnosti jsem zařadila Friedricha Nietzscheho až na druhé místo, protože se inspiroval Arthurem Schopenhauerem, ale z hlediska tématu by se mi na prvním místě více zamlouval Friedrich Nietzsche, z důvodu mé předešlé bakalářské práce: *Friedrich Nietzsche a jeho kritika náboženství*, která se stala inspirací pro tuto diplomovou práci.

Co odkrývá samotný pojem lásky a tělesnosti? Opravdu se jedná o pouhou strukturu, pouhý biologický proces, nebo je v tom i něco víc? Co to je éterická zamilovanost, jež zažil a zažívá každý z nás? O tom a o dalších jevech s tím spojených hovoří i Lévinas, ve třetí kapitole této práce, který lásku vidí v odevzdání se „tomu druhému“. Je to nejkrásnější, co

člověk díky „druhému“ může prožívat. Zároveň však nepopírá ani čistou tělesnost jako takovou.

Ve čtvrté kapitole se podíváme na fenomén těla u Jana Patočky, dle něho prostřednictvím těla lze vnímat svět, který se nám zjevuje a my tak žijeme v horizontu bytí.

Pátá kapitola je spjata s tématem genderu obecně, analýzou sexuální revoluce v proměnách času až po dnešní dobu, a s tím související feminismus.

V šesté kapitole se zabýváme subverzivní genderové teorií Judith Butlerové a celkovému vyznění: Jak vlastně bojovat za ctnostný a mravný život?

Sedmou kapitolu tvoří téma o tělesnosti ve vztahu k médiím, jakožto nový morální mor.

V osmé kapitole analyzujeme neetické mediální experimentování na člověku aneb jak bojovat za mravný a ctnostný život.

Závěr práce shrnuje jednotlivé poznatky a obsahuje celkové shrnutí všech hlavních filosofických myšlenek pojednaných v diplomové práci.

1 A. Schopenhauer: Metafyzika lásky

Arthur Schopenhauer se narodil 22. února 1788 v Gdaňsku jako syn bankéře a obchodníka Jana Florise a tehdy oblíbené spisovatelky Johanny. Navštěvoval soukromou školu pro budoucí obchodníky v Hamburgu. Mladý Schopenhauer však pociťoval ke svému budoucímu povolání odpor a mnohokrát prosil otce, aby mu umožnil studovat. Z nelítostných poměrů, kdy se musel připravovat na povolání kupecké, ho vysvobodila, až smrt otce, který pravděpodobně spáchal sebevraždu. Po jeho smrti se matka se svým synem přestěhovala do Výmaru, kde si založila salon, který navštěvovala tehdejší literární elita a Schopenhauer mohl začít konečně studovat. Roku 1807 nastoupil na gymnázium v Gothě, avšak po dvou letech byl vyloučen, neboť psal satirické verše na jednoho ze členů profesorského sboru. Odchází zpět do Výmaru k matce, ta jej ale vyhazuje z domu, s tím, že ji bude moci kdykoli navštívit. Příčinou neshod patrně bylo, že jí syn kazil příjemné dny neustálým mentorováním. V roce 1811 odchází studovat filosofii na univerzitu do Berlína, kam jej přilákal Fichte. Studuje velmi pečlivě a své působení na univerzitě zakončuje doktorskou prací: *O čtverásobném kořenu věty o dostatečném důvodu*. V té době vrcholí napjetí mezi Schopenhauerem a jeho matkou, které končí jejich definitivním rozchodem. Na jaře 1814 přesídlil do Drážďan, kde začal psát své největší dílo: *Svět jako vůle a představa*. Svět, který vidíme a poznáváme, je jen naší představou, není více než snem. Celý svět je objektem vzhledem k subjektu, je názorem nazírajícího, jedním slovem představa. V roce 1820 se habilitoval na univerzitě v Berlíně. Přednášel tam však jen jeden semestr, protože se dostal do kontraverzí se samým Hegelem. To ho později vedlo k ostré kritice Hegela a jeho filosofie (prohlásil o jeho dialektice, že je to blázinec).¹

¹¹ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. 5. publikace. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992.

Aby toho nebylo málo, tak podnikal časté výpady proti univerzitním profesorům filosofie.

Schopenhauerův pohled na svět je pohledem pesimistickým a negativním. Za princip světa považuje slepou, nasycenou vůli, která dosahuje vrcholu svého provedení v lidském mozku. Nejpatrnějším ohniskem vůle v živočišném organismu jsou genitálie. A protože vůli považuje za příčinu všeho utrpení, doporučuje umrtvování všech pudů, především pudu pohlavního, který vede až k askesi. Nutno poznamenat, že Schopenhauer se velmi natrápil s pudem zachování rodu, neboť u něj lze hovořit o hypersexualitě. Přesto, nebo spíše právě proto Schopenhauer nesnášel ženy. Zdrojem Schopenhauerovy filosofie byli především: Platon, Kant a indická filosofie. Myšlenky Schopenhauera pak působily např. na hudebního skladatele Richarda Wagnera, spisovatele T. Manna, L. N. Tolstého, filosofa Friedricha Nietzscheho, psychoanalýzu Sigmunda Freuda. V našich krajích našla Schopenhauerova filosofie stoupence v M. Tyršovi a Ladislavu Klímovi. Jeho etické názory ovlivnily symbolismus a dekadenci.

„Metafyzika lásky“: Jaká je představa lásky u Schopenhauera? Jak již zde bylo zmíněno, jedná se o „pesimistického a negativního filosofa“ s velmi pesimistickým, negativním náhledem na život i na lásku. Možná zde může vyznít otázka, proč? Proč je Schopenhauer v jeho dílech tak pesimistický? V jeho dílech, např. v díle: *Svět jako vůle a představa*, neustále narážíme na to, že život a to zejména bez bolesti a utrpení nemá smysl. My nemáme a neznáme vyšších hodnot. Vůle je zde myšlena jako slepý a hluchý pud, který není nijak racionálně uchopitelný. Možná, že Schopenhauer neměl jen štěstí a jeho vyšší smysl života nenašel ve štěstí a lásce, ty jsou je dle něj pouhou iluzí. Nicméně z nihilismu světa utíkal do světa etiky a estetiky, kde radíme umění, askezi a zejména filosofii.

Co se týče lásky a vůbec vztahu k ženám, tak víme z *metafyziky lásky*, že ženy určitým způsobem nesnášel, ostatně tak, jako celé lidstvo. Ženy dle něj nedosahují určitých

intelektuálních kvalit, z žen nikdy nebudou výtečné architektky, političky nebo filosofky. Schopenhauer hledal u žen jediné, a to jistou formu emancipace a vzdělání, což mu v té době samozřejmě žádná nemohla splnit. „Takže ženy své jediné vážné povolání vidí v lásce, v dobývání a v tom, co k tomu náleží, šatech, tanci atd.

Ženy si v duchu myslívají, že úkol mužů je peníze vydělávat, avšak jejich, žen, peníze utrácet.“² Schopenhauer se v knize *Metafyzika lásky* snaží filosoficky objasnit proces lásky, včetně i lásky sexuální - pudu. Nepohlíží na lásku jako na duševní interakci, duševní procítěnost a humanitní naladěnost člověka. Hned v úvodu *Metafyziky lásky* píše, „že se jedná o to nejoriginálnější, co kdy napsal, že se jedná o diamant.“³ K tomuto diamantu bezesporu náleží Schopenhauerova věta, vedoucí k zamyšlení každého z nás:

„A konečně se vyskytne několik případů společenské sebevraždy milenců, jimž stály v cestě vnější okolnosti, přitom je mi nepochopitelné, jak právě ti, kteří jsou si pevně jisti svou věrnou láskou a doufají v ní najít nejvyšší blaženost, neobětují vše, aby se vymkli poměrům a trpěli raději příkoří, než aby se i s životem vzdali štěstí, nad které si nepředstavují nic a nikoho lepšího.“⁴ Pokud ve vztahu neobětujeme vše, pak zřejmě nedojdeme k oné vysněné blaženosti a věčné lásce, o které s ní snad každý z nás. Fenomén obětování je velmi důležitou součástí života. Z toho nám pak může vyvstávat otázka hranic: Do jaké míry je vhodné se obětovat? Kam až můžu zajít, aby mne to nezničilo? Popřípadě, obětovali jsme doopravdy vše? Děláme v životě maximum, nebo pro to můžeme dělat ještě více?

To, o co Schopenhauerovi doopravdy jde, je dokázat, že všechna zamilovanost, má své jádro, svůj kořen v pohlavním pudu. Možná, že ostatní filosofové nazvali tuto problematiku spojenou s láskou jako maličkost, avšak pro Schopenhauera se jedná o velmi vážnou věc, která má velmi důležitou úlohu v našich životech, protože konečný úděl všech milostných lásek rozhoduje o složení příští generace. Tuto lásku najdeme jak v divadelních hrách,

² SCHOPENHAUER, Arthur. *O ženách*. Brno: Zvláštní vydání, 1993. S sebou.

³ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. 5. publikace. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992.

⁴ Tamtéž str. 8-9

románech a ve spisech filosofů tak i ve skutečném světě, kde nám každou chvíli motá hlavu a vnucuje se do našich životů, aniž bychom o to stáli, láska je zkrátka všude. Schopenhauer k tomu dodává: „Pohlavní láska si bere v oběť někdy život či zdraví, jindy bohatství, hodnost a štěstí, ba poctivce činí nesvědomitým, z věrného činí zrádce, celkem tedy vystupuje jako nepřátelský démon, jenž se snaží všechno zvrátit, splést a zrušit.“⁵

Je každá zamilovanost opravdu jen iluzí a touhou po pohlavním pudu? Klíčem k problému se zde stávají dle Schopenhauera různé stupně zamilovanosti, od přelétavé náklonnosti až k nejprudší vášni, při čemž sami poznáváme, že její rozličnost vyplívá z volby, kterou každý z nás má. „Co se v individuálním chování projevuje jako pohlavní pud vůbec a bez zaměření na určitého jedince druhého pohlaví, to je samo o sobě a mimo svůj projev vůle k životu. Ačkoliv se onen obdiv jeví velmi universálním a vznešeným, při každém zamilování je cílem zplození individua určité povahy. To se projevuje zejména tím, že hlavní věcí tu není vzájemná láska, nýbrž fyzický prožitek.“⁶

„Jistota oné vzájemné lásky nemůže utěšit nedostatek tohoto požitku, spíše se v takové situaci už leckterý zastřelil. Naproti tomu se zamilování utěšují fyzickým požitekem, nemohou-li dosáhnout vzájemné lásky. To dosvědčují všechny vynucené sňatky, jindy přízeň ženy, jejíž odpor je vykoupen velkými dary nebo i jinými oběťmi, ano i případy násilí.“⁷ Vynucená láska přeci není láskou, ale způsobem jisté nenávisti k danému člověku. To vzájemné odcizování se, pokud si lásku vynutíme, může opravdu vést až silné averzi a nenávisti k člověku. Pokud se v životě budeme utěšovat jen fyzickým potěšením, nikdy k pravé lásce nedojdeme. Budeme žít jen jakýmsi slastným hédonismem, při jehož naplnění si budeme marně nalhávat, že jsme v životě šťastní, a kterého se nebudeme chtít nabažít a vzdát ale to nám přeci ke smysluplnému životu nemůže stačit. A naopak, pravá láska nemůže být bez

⁵ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. 5. publikace. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992. str. 11

⁶ Tamtéž str. 13

⁷ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. 5. publikace. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992. str. 13

fyzického kontaktu a potěšení, protože to k tomu zkrátka patří. Dle mého názoru Shopenhauer opomenul důležitý fakt, a to, že sexuální akt může být také projevem a plodem lásky.

Když někoho milujeme, chceme s ním trávit i ty nejintimnější chvíle našeho života, to je na tom to nejkrásnější, milovat a být milován. Do jaké míry dokážeme milovat a být milováni je individuálním projevem každého z nás. „Stoupající náklonnost dvou milenců je vlastně už životní vůlí nového individua, které mohou, nebo by chtěli zplodit. Ano, už v setkání jejich roztoužených pohledů se zasvěcuje nový život, projevuje se jako budoucí harmonická, dobře složená individualita. Pociťují touhu po skutečném spojení a splynutí v jedno, aby nadále pak také žili, a to se naplňuje v bytosti jimi zplozené, v níž se slučují zděděné vlastnosti obou. A obráceně: vytrvalý odpor mezi mužem a ženou je náznakem, že to, co by zplodili, by bylo špatně organisovanou v sobě disharmonickou a nešťastnou bytostí.“⁸ Pokud tedy nově zplozený člověk vznikne z lásky, bude šťastný, svou radost a optimismus bude předávat světu, okolí a možná se snáze bude zamilovávat a snáz si udrží lásku. Oproti tomu, nově zplozený člověk, který na svět přijde bez jakýkoli náznaků lásky a harmonie, bude mít život o mnoho těžší, když nepoznal, co to vlastně láska je, hůř se bude zamilovávat a velmi obtížně si lásku udrží, bude se tak muset o vzájemný vztah starat a obětovat maximum pro lásku. „Jako je zvláštní, a jen jemu vlastní individualita každého člověka nevysvětlitelná, tak je také nedefinovatelná vášeň dvou milenců.“⁹ Vlastní individualita každého z nás, čili to, kým doopravdy jsme a jací jsme, je něčím obtížně vysvětlitelným.

Můžeme však říci, že určité vlastnosti dědíme po matce a jiné vlastnosti zase po otci. Je možné, že nám bude do vínku dáno něco, co nemá ani matka ani otec a tak se budeme jaksí „vymykat“, ale takové vlastnosti mohl mít například náš děda, praděda či jiný náš vzdálený příbuzný.

⁸ Tamtéž str. 14-15

⁹ Tamtéž str. 15

O vzhledu mluví Schopenhauer: „To, co se děje za vedení smyslu pro krásu, který předchází vesměs před pohlavním pudem, bez něhož by tento klesl pouze na ohavnou potřebu. Proto bude každý dávat přednost nekrásnějším jedincům, v nich je podstata druhu vyjádřena nejčistěji, za druhé však bude od druhého jedince požadovat ty dokonalosti, kterých sám nemá, ba dokonce se mu budou zdát ty nedokonalosti, které jsou opakem jeho, totiž krásnými. Například muži malého vzrůstu vyhledávají velké ženy nebo plavovlasí milují brunetky.“¹⁰ „Čím slabší bude muž, co do síly svalů, tím spíše bude vyhledávat silné ženy, a žena rovněž. Poněvadž je ženě dána přírodou menší síla svalů, budou zpravidla ženy dávat přednost silnějším mužům.“¹¹ Zde ještě Schopenhauer dodává: „Plavovlasí touží rozhodně po černovlasých nebo hnědovlasých, ale zřídka tito po oněch. Důvod je ten, že plavé vlasy a modré oči jsou už samy odrůdou, která v žádném jiném díle světa, ani u pólu není původní, jenom v Evropě, kde vznikla zřejmě ve Skandinavii. U člověka tak není bílá pleť přirozená. V pohlavní lásce tíhne příroda zpět k tmavým vlasům a hnědým očím jako k pratypu.“¹²

Není to však jen otázka „vkusu“ alias líbivosti každého z nás? Každý máme přeci jiné preference a nemyslím si, že v pohlavní lásce hraje roli to, kdo jaké má vlasy a oči. Zároveň soustředit se jen na fyzické vlastnosti u mne vyvolávají pocit jisté sobeckosti a arogantnosti. Podle mne je mnohem důležitější, jaký je člověk vnitru a ne jen navenek. Mohu však souhlasit, že ženy menšího vzrůstu přitahují naopak velcí, mohutní a svalnatí muži. Ženy v nich totiž cítí potřebnou oporu, zkrátka toho ochránce a pohádkového prince, jakého si vždy přála každá z nás. Myslím si, že tato teze je použitelná jak v 19. století tak i dnes. I v dnešní době totiž řekneme, že protiklady se zkrátka přitahují, vždy tomu tak bylo a bude.

To, že dle Schopenhauera základem pohlavní lásky, je instinkt vedoucí k plození svědčí detailní rozbor faktu, že muž má v lásce sklon k nestálosti, žena ke stálosti. „Mužova láska

¹⁰ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. 5. publikace. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992. str. 20

¹¹ Tamtéž str. 33

¹² Tamtéž str. 34-35

klesá od okamžiku, kdy dosáhl ukojení. Skoro každá žena ho dráždí víc než ta, kterou má a touží tak po změně. Avšak láska ženy stoupá od toho okamžiku. Z toho plyne, že manželská věrnost u muže je umělá, u ženy přirozená a cizoložství u ženy je pak objektivně i subjektivně mnohem neodpustitelnější než u muže.“¹³ Možná odtud je zřejmé, že muž se většinou zamiluje na první pohled a vidíme u něj velký zájem o ženu, oproti tomu žena potřebuje více času, než muže doopravdy pozná a jakmile si myslí, že už ho poznala, dokáže se mu tak plně otevřít a prožít s ním veškeré krásné chvíle. Čím delší dobu s mužem je, tím jen vzkvétá a je zamilovanější, šťastnější a nemá důvod poohlížet se po někom jiném. Je to období, plné lásky, štěstí a blaženého naplnění.

Schopenhauer dále zkoumá zřetele krásy, psychických vlastností, neutralizaci abnormálností a jednostrannost obou jedinců.

Prvním zřetelem je stáří. Čemu dáváme přednost, je osmnáctému až osmadvacátému roku. V tuto dobu je pro nás žena údajně nejpřitažlivější. „Mládí bez krásy má přesto ještě půvab, krása bez mládí nikoliv.“¹⁴ Toto tvrzení v dnešní době již není pravidlem.

Druhým zřetelem je zdraví. Nemoci a nemocní lidé nás i dnes velmi zastrašují, nemoci se mohou dále předávat z generace na generaci, ovlivní to celý náš život a my se bojíme se všeho, co není jaksi „v normálu“. Chtěla bych zde podotknout, že tato práce vznikla ve velmi nepříznivé době a za velmi těžkých podmínek, v období vypuknutí celosvětové virové epidemie. Život mnohých z nás se rázem omezil. Lidé mají strach, po celém světě nastal velký chaos a troufám si tvrdit, že tato situace velmi poznamenala mojí psychiku, můj život a možná i tuto práci. Nám však nezbyvá nic jiného než slovy Nietzscheho být nadále silnými, vytrvale bojovat a nevzdávat se.

¹³ Tamtéž str. 25

¹⁴ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. 5. publikace. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992. str. 26

Třetí zřetel je kostra. „ Nic neodstrašuje tolik, jako znetvořená postava, dokonce ani nejkrásnější obličej nemůže být náhradou, spíše dáme přednost ošklivému při rovném vzrůstu.“¹⁵

Čtvrtý zřetel je převaha vegetativní funkce, náplň masa. „Plná ženská hrud' působí na mužské pohlaví neobyčejným kouzlem. Avšak nesmírně tlusté ženy vzbuzují odpor a to z toho důvodu, že tato vlastnost ukazuje na strofii dělohy, tedy na neplodnost, to však neví rozum, ale instinkt.“¹⁶ Tady vidíme, jak důležitou roli hraje instinkt v našem životě. A také, že je velmi důležité pečovat jak o svou duši, tak i tělo.

Posledním pátým zřetelem je krása obličeje. Tady je důležitá symetrie rysů v obličejí. To je to, co nás přitahuje. V závěru Schopenhauer dodává: „Teď ke krásným očím a čelu-to souvisí s duševními pochody, zvláště s intelektem, který se dědí po matce.“¹⁷ Škoda jen, že Schopenhauer se více nezabýval například tomu, co o nás vypovídají naše oči, na základě tvaru, barvy a podobně.

V další části zmiňuje neuvědomělé pohnutky, které předurčují náklonnost žen a to, čemu ženy dávají u mužů přednost. A to věku zejména kolem 30-35 let, vzhledem k tomu, že muž je již v těchto letech opravdovým mužem a ne nezralým, nezkušeným mladíčkem, který ještě neví, co od života očekává. „Často se stává, že ženy milují ohyzdného muže, ale nikdy muže nemužného, poněvadž by jeho nedostatky nemohly neutralizovat. Ženy nejsou často tak povrchní jako muži a více než fyzická krása je zajímá duševno a zejména pak mužské vlastnosti, ke kterým patří mužova síla, spojená s odvahou. To značí roli ochránce, po kterém každá žena touží. K dalším zřetelům patří psychické vlastnosti. Žena přitahuje „ morálně dobré, statečné a vášnivé“ srdce, pevná vůle, věrnost k ženě a celková dobrota. Co se týče intelektu, tak ženám nevádí mít muže, který zrovna nebude genius. Ba naopak. „ Nadměrná

¹⁵ Tamtéž str. 27

¹⁶ Tamtéž str. 28

¹⁷ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. 5. publikace. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992. str. 28

duševní síla, dokonce genius, by mohla působit nepříznivě jako abnormálnost.“¹⁸ Samozřejmě pokud si žena s mužem nemá co říci, je to též špatně. Tady platí zlatá střední cesta, která nevede do pekel ale k samotné podstatě lásky a vášně mezi mužem a ženou. Velmi vtipnou poznámkou je, že „sňatky z lásky se uzavírají mezi duševně nesourodými lidmi, např. On je hrubý, silný a omezený, ona něžná, vzdělaná, estetická atd., nebo on docela geniální a učený ona husa.“¹⁹ Na těchto příkladech je vtipnou formou dokázáno, že protiklady se zkrátka přitahují.

Schopenhauer mluví o tom, že toto byly ukazatelé univerzální, které platí pro každého. Individuální ukazatelé jsou rozličné, Schopenhauer v díle dává klíč k neutuchající lásce, touze a vášni. „Aby vznikla skutečná vášnivá náklonnost, je zapotřebí něčeho, co lze vyjádřit jen chemickou metaforou: obě osoby se musí neutralisovat jako kyselina a zásada v neutrální sůl.“²⁰ K tomu je třeba pohlavnost a jednostrannost. Ráda bych zde uvedla příklad ze staré čínské filosofie, příklad dvou spojených částí jednoho celku: Jin a Jang, popisují dvě navzájem opačné a doplňující se síly, které se nacházejí v každé živé i neživé části vesmíru. Jin v sobě nese ženskost a Jang naopak mužskost. Tyto dva prvky jsou na sobě závislé, navzájem se podporují tak, že jeden nemůže existovat bez druhého, část z Jin je Jang a část z Jang je Jin. To vše je pro nás partnerství, manželský vztah mezi mužem a ženou. Žena neumí a nedokáže být bez muže a naopak. Z části se na sobě stávají závislými, podporují se ve všem, co konají, a ačkoli si to někteří nechtějí připustit, tak každá žena má v sobě cosi mužského a každý muž zase něco ženského dohromady tak vytváří jeden harmonický celek.

„Milenci obyčejně mluví o harmonii svých duší, ale jádrem věci je bytost, jež má být zplozena a souzvuk, který se dotýká její dokonalosti.“²¹

¹⁸ Tamtéž str. 30

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Tamtéž str. 32

²¹ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. 5. publikace. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992. str. 33

Velmi zajímavý je zřetel k temperamentu. O něm hovoří i Nietzsche. „Každý bude dávat přednost opaku, ovšem v té míře, jak je jeho temperament výrazný. Kdo je sám v některém ohledu dokonalý, nevyhledává a nemiluje nedokonalost, ale smíří se s ní lehčeji nežli jiní, poněvadž sám zaručuje děti bez této nedokonalosti.“²² Rozhodně víme, že vedle sebe nemohou žít dva cholericci, to by dopadlo přímo s katastrofálním scénářem. Jeden by vždy měl být temperamentnější, vášnivější a druhý by měl být jako citlivou, klidnou složkou a držet tak vztah pohromadě. Myslím si, že zde mohl Schopenhauer více rozvinout svoji nauku o charakteru. Je škoda, že ve spise se nezabývá hlouběji těmito věcmi.

V poslední části spisu se zabývá láskou, sexuální láskou a vášní mezi pohlavími. „Když muž a žena pocítují navzájem prudkou vášeň, zdá se mi, jako by oba milenci přes všechny překážky patřili sobě podle božského práva, přes zákony a lidská nařízení.“²³ S tím však může souviset problém nevěry, v jazyce 19. století-cizoložství. „Docela počestní lidé odsunují svědomitost stranou a dopouštějí se bezohledně cizoložství, když se jich zmocnila vášnivá láska, tj. zájem druhu. Zdá se dokonce, jakoby domněle věřili v jakousi vyšší oprávněnost, než jakou poskytují zájmy jednotlivce, a to právě proto, že jednají v zájmu druhu.“

Tady musíme být velmi opatrní, přes všechnu vášeň a neskutečnou přitažlivost k tomu druhému, stojíme totiž na velmi tenkém ledě. Určitě je dobré uchovat si v sobě všechnu touhu a prudkou vášeň avšak umět také přemýšlet a používat *racio*, nikoli jen emoce. Bylo by hezké říci, že všechen náš apetit bychom si mohli tak přenášet na naše partnery a manžely avšak to by nebyl život, aby nám nepřinesl komplikované situace, které vidíme a možná i sami dnes a denně zakoušíme.

Nyní bych se chtěla v poslední řadě zmínit o lásce, jako takové. Celý spis s názvem: *Metafyzika lásky* je vlastně celý jen o lásce, ať už té vášnivé, sexuální alias tělesné nebo pravé, duševní, kterou Schopenhauer popírá. Láska zde vystupuje jako něco, co obelstí

²² Tamtéž str. 36

²³ Tamtéž str. 44

a oklame i toho nejchytřejšího z nás. Jako něco velmi těžce ať už metafyzicky nebo jinak uchopitelné a nepochopitelné pro Schopenhauera, proč vlastně lidé touží po lásce. Svědčí tomu několik skeptických tezí, které se zde nebudu snažit nijak zvláště okomentovat, jelikož jejich význam je jasný. K problematice manželství se dál vyjadřuje i Nietzsche v následujících kapitolách mé práce.

„Manželství z lásky se uzavírají v zájmu druhu, nikoliv v zájmu jedince.“²⁴ „Kdo sežení z lásky, bude žít v bolesti.“²⁵ „Šťastná manželství jsou, jak známo, vzácná.“²⁶ Záhy dodává: že, „Moje metafyzika lásky se nebude líbit právě těm, kteří jsou v osidlech této vášně.“²⁷ Aby však nebyl v celém spise takový pesimista, říká: K vášnivé lásce se často druží cit zcela jiného původu, totiž skutečné, na shodě smýšlení založené přátelství, které se projevuje tehdy, když pohlavní láska již vyhasla v ukojení.“²⁸ Pokud se z prvotní zamilovanosti a vášně stane láska a v pozdějším, starším věku se k lásce přidá přátelství, pak nemůže být nic krásnějšího. Na úplný závěr této kapitoly bych chtěla vložit citát, který mi v tuto chvíli, zde přijde velmi vhodný: „Aby někdo miloval, není zapotřebí, aby uplynulo mnoho času, není zapotřebí, aby uvažoval a volil: nýbrž jenom, aby se při onom prvním a jediném pohledu setkala jakási shoda a dorozumění, čili to, čemu v obyčejném životě říkáme sympatie krve a k čemu obyčejně přispívá zvláštní vliv hvězd.“²⁹ Proto, když potkáme toho „pravého“, je to jako celoživotní výhra v loterii, kde dvě srdce plné lásky splynou v jedno.

²⁴ SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. 5. publikace. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992. str. 52

²⁵ Tamtéž

²⁶ Tamtéž str. 53

²⁷ Tamtéž str. 51-52

²⁸ Tamtéž str. 54

²⁹ Tamtéž str. 42-43

2 Filosofie tělesnosti Friedricha Nietzscheho: přivtělení a morálka

2.1 Krutost a zvrhlost, její umocnění

Friedrich Nietzsche představuje jednu z velkých osudových postav západních duchovních dějin. Mimo jiné je přezdíván tzv. filosofem filosofujícím kladivem, který bezohledně boří staré hodnoty, které považuje za falešné a vytyčuje hodnoty nové. Celý život se Nietzsche něčím odlišoval, stál stranou, počínaje jeho rolí v rodině po smrti otce až po jeho filosofii, jdoucí proti tehdejším, obecně uznávaným názorům. Nietzscheho život byl tak provázen osamocností a nepochopením, částečně způsobeným jeho mimořádnými duševními atributy, částečně také jeho špatným zdravotním stavem.

Publikovaná díla Friedricha Nietzscheho bývají rozdělována do tří období.

V první fázi tvorby, vychází z antického světa a vzorem je mu geniální umělec. Ve druhé fázi tvorby nalézá východisko ve vědeckém pokroku. V této době je ovlivněn především darwinismem a vzorem se mu stává osobnost vědce. Ve třetím období, zaměřuje svoji tvorbu na jasný cíl: stvořit vizi nadčlověka, velkého člověka budoucnosti. Vytváří i své další slavné filozofické koncepce: přehodnocení všech hodnot, vůli k moci, věčný návrat. Těmito pojmy se zde dopodrobna zabývat nebudu, tyto pojmy byly již definovány v mé bakalářské práci.³⁰ Vrcholem díla Friedricha Nietzscheho se stává filozofická báseň: Tak pravil Zarathustra, napsaná v letech 1883-1885. Dílo lidské příliš lidské, ze kterého budeme čerpat, je zhodnocením krize, která nastala a psychologickou analýzou člověka.³⁰

³⁰ CENCINGROVÁ, Barbora. *Nietzscheho kritika náboženství* [online]. [cit. 2020-07-27]. Univerzita Pardubice. Vedoucí práce Ondřej Sikora.

„Základem jeho filosofie se stalo nesmírné zbožštění filosofa-tvůrce, neboť „Bůh je mrtev“ a ztotožněním se životem probíhajícím ve věčném kruhu³¹ se člověk sám stává Bohem, z něhož vychází svět.“³² Proto Boha již není zapotřebí. Člověk se staví do centra všeho dění. Člověk zaujímá místo Boha. „Člověk tak učinil vlastní já základem svého filosofického obrazu světa a tento obraz utkal ze svého nitra. To však není nový teoretický obraz světa v jeho pravdě, nýbrž obraz lidské duše v její velikosti i chorobnosti.“³³ Je třeba vyrovnat se s tím, že každý je životu dlužen smrt a že nemá smysl se smrti za každou cenu vyhýbat. Proto je třeba zvolit život hrdinský, velkolepý a plný. Využít příležitosti a nabrat jej plnými hrstmi – byť by to byl život krátký.

Ve středu Nietzscheovy filosofie je pojem života. Život v jeho smyslově vitální povaze je vlastním „subjektem“, kolem něhož se v posledku všechno otáčí. Tímto vitalismem se Nietzsche obrací jak proti empiristicko-mechanistické biologii, tak proti všem racionalistickým, transcendentálním či náboženským tendencím, jež pokládají za vlastní subjekt ducha neboli rozum.³⁴ „Podle Nietzscheho je rozum vitalisticky instrumentalizován. Není ničím samostatným, nýbrž funguje jako nástroj života. Vůdčím pojmem se stává vůle k moci. Vůle k moci je nepodmíněným principem neustálého sebe-přemáhání, tj. úsilím o to být více než doposud. „O něco dříve publikoval Charles Darwin své evoluční teorie o přírodním výběru, které se dají popsat jako vůle života po zachování.“³⁵ Vůle k moci nesměruje k žádnému jinému cíli, proto celek skutečnosti jako takový nemá žádný jiný smysl než překonání dosavadních úspěchů jedince či skupiny v boji o přežití. Tomuto nihilismu

³¹ „Svět se musí chápat jako jsoucná a vztahy mezi nimi, což je dohromady daná veličina sil existující v nekonečném plynutí času, tj. ve věčnosti; a jestliže mají tyto konečné síly nekonečně dlouhou dobu na vytvoření všech možných kombinací, musí je nutně všechny prostřídat. Vychází tu z matematikou potvrzeného předpokladu, že i při minimální pravděpodobnosti se určitá situace stane, pakliže k tomu má dostatečné množství času... Čas pak podle Nietzscheho není možné považovat za lineární kontinuum plynoucí z minulosti do ještě nenastalé budoucnosti - pokud se dá tok křesťanského času znázornit úsečkou, je v tomto případě znázornitelný jako kruh.“ MĚŠTÁNEK, Tomáš, *Filosofie*, 4. díl, Plzeň 2012
VIDNER, Adam. Friedrich Nietzsche. *Historie vědy* [online]. 9.10.2010 [cit. 2020-04-04]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/planetarium/historie/_zprava/friedrich-nietzsche--795685

³² PECHAR, Jiří. *Otázky Nietzscheovy myšlení*. 2012.

³³ Tamtéž, str. 30

³⁴ Z lat. Vita = život

³⁵ Tamtéž str. 132

(hrůze z toho, že žijeme nadarmo), nesmyslnosti, bezsmyslnosti života či hodnot, se snažili četní myslitelé čelit tím, že koncipovali tzv. „morálku“, v níž ustanovili tzv. nejvyšší hodnoty, které mohou být pro každého jiné. Pro tuto „nejhlubší myšlenku nejvyšších hodnot“ Nietzsche razí označení „věčný návrat téhož“. Věčný návrat téhož je způsobem, jak vůle k moci se projevuje a uskutečňuje. „Vše je vůle k moci – a nic mimo to“. Týká se morálního systému a systému našich hodnot. Základem je aktivní realizování a tvoření. Ve svém tzv. romantickém období se Nietzsche přiklání k Shopenhauerovi³⁶ a Wagnerovi³⁷ a tvrdí, že život je hrůzný a obtížný, našim údělem je žít v osamělosti, ale díky tomu utíkáme k umění a inspirujeme se jím. Později se s nimi rozchází, protože ve Wagnerovi viděl ideálního představitele poslušného stáda, který je na své cestě za poznáním ochotný přijmout cizí názory za vlastní a navíc ty své dosavadní tímto přijetím naprosto popřít. A tak Nietzsche vytváří svou „filosofii kladiva“ pro mnohé na základě absence soucitu v podobě krutosti a zvrhlosti.

Avšak o co se přesněji jedná? Nietzsche říká: „Nebezpečím pro silné obce založené na stejnorodých charakterních individuích je pozvolné, dědičností posilované hloupení, jež provází každou stabilitu jako stín.“³⁸ Záhy však mluví o jakémsi pokroku, zušlechťování jednotlivce, prostřednictvím něčeho nového, co „uzdraví nemocného trpící smrtelnou chorobou naší kultury. „U jednotlivého člověka má pak výchova za úkol: postavit ho do světa tak pevně a jistě, aby ho jako celek z jeho dráhy už nic nevychýlilo.“³⁹ Co je zde myšleno oním hloupením? Nietzsche mluví o tzv. asketickém ideálu u svobodného ducha a u kněze.

³⁶Arthur Shopenhauer- hlasatel pesimistické filosofie, představitel tzv. Iracionalismu, z lat. Iracionalis = nerozumný, protirozumový, filosofický směr, který odmítá rozumové vysvětlení a uchopení světa. Podstatu skutečnosti lze pochopit jedině citem, vůlí, intuicí, vírou. Svoje názory uložil do stěžejního díla: *Welt als Wille und Vorstellung* (Svět jako vůle a představa). „Vůle je nekonečná, naplnění omezené. Z každé uspokojené žádosti ihned roste nová. Sotva pomine jedna bolest..., přichází nové zlo. Bolest je vlastní realitou života. Slast a štěstí, to je pouze něco negativního, totiž nepřítomnost bolesti. Z toho plyne, že co máme, toho si nedovedeme vážít, metlou většiny lidí je nouze, nevyhnutelným údělem člověka je osamění, pohlcovat a být pohlčován, to je život.“

MĚŠTÁNEK, Tomáš, *Filosofie*, 4. díl, Plzeň 2012

³⁷německý skladatel hudby romantismu

³⁸NIETZSCHE, Friedrich. *Lidské, příliš lidské: kniha pro svobodné duchy*. Praha: OIKOYMENH, 2010-. Knihovna novověké tradice a současnosti.

³⁹Tamtéž str. 139

U kněze je to ideál plný krutosti a zvrácenosti. Nietzsche tak tematizuje člověka a jeho hodnotový systém, který je však zkažen a Nietzsche se pokouší napravit téměř nenapravitelné a to pomocí stabilizující mravnosti mravů a osvobozujícího elementu „zvrhlosti“. Co je tedy špatně na asketickém ideálu kněze? Zřejmě to, že tento ideál je „nepřirozený člověku“. Oprostit se na celý život od svých pudů, zřít se všech potěšení, které se za pudy skrývají, není přirozené a dle mého názoru, je nelze jakým si kouzelným tlačítkem vypnout, vždyť patří ke každému z nás. Je to lidské, mít pudy.

Avšak je dobré je umět správně „používat“, nežít jako primitivní živočich, ale povznést se nad to všechno díky rozumu a správně formulované mravnosti, která když se použije současně s pudy, docílíme tím onoho správného lidského ideálu. Zároveň pokud se navždy zřekneme pudů, musíme si být jisti, že právě toto zřeknutí se může dojít k překročení lidské meze a to může vést k opravdové krutosti a zvrhlosti, jež je v každém z nás. „ Proč jsme si zvolili tento šílený úkol? Přesadit tedy zpět člověka do přírody, nedat se zmást mnoha ješitnými a blouznivými výklady a vedlejšími smysly, které byly dosud přes onen věčný, základní text homo natura naškrábány a namalovány, způsobit, aby člověk stál nadále před člověkem, jako už dnes zocelený kázní vědy, stojí před druhou přírodou, s nebojácnými očima Oidipovými a zalepenými ušima Odysseovými, hluchý k vábničkám starých metafyzických ptáčníků, kteří mu až příliš dlouho hudli do uší: Tys víc, tys vyšší, tys jiného původu!“⁴⁰ Jedná se o zakořeněnou krutost v původu člověka, v původu každého z nás. „Každé nové poznání znamená obnovený řev bestie hluboko v nás. Povyšování kultury, vždy provází krutost, neboť předpokládá přivtělení něčeho nového a toto nové musí být přivtěleno násilím a na úkor něčeho již přivtěleného, co musí samo zemřít, nebo se musí přinejmenším zásadně změnit.“⁴¹ „Jsou to krásná, blýskavá, cinkavá slavnostní slůvka: poctivost, láska

⁴⁰CHAVALKA, Jakub. *Přivtělení a morálka: pojetí tělesnosti ve filosofii Friedricha Nietzscheho*. 18. svazek edice SCHOLIA. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií, 2014. Scholia (Togga).

⁴¹ Tamtéž str. 91

k pravdě, láska k moudrosti, oběť ve jménu poznání, heroismus pravdivosti- je na nich něco, co člověku dme hruď hrdost. Avšak my poustevníci a svišti, my jsme si už dávno, ve skrytu poustevnického svědomí ujasnili, že i tato důstojná slovní nádhera patří k té staré lživé paradě, k lživým kramům a lživému pozlátku nevědomé lidské ješitnosti, a že i pod takovou lichotivou barvou a přemalbou musí být znova rozeznán strašný základní text homo natura.“⁴²

V každém našem projevu promlouvá naše tělesnost, která s sebou nese bestialitu jako takovou. My bychom měli reflektovat sami sebe jako kruté a nedávat to, jako nějakou zástěrku lásky ke světu. Pokud si uvědomíme tuto krutost, můžeme ji pak snadněji pomocí metafyzického a morálního poznání zahnat nebo zkrotit, to však dovede jen málo kdo z nás.

2.2 Vůle k moci-neřesti: dva typy egoismu

„Vůle k moci se může vyjádřit pouze na překážkách, hledá to, co jí odporuje...Privlastnění a přivtělení je především chtění moci, utváření, přeměňování, až nakonec přemožené zcela přejde do moci útočníka, a tím jej zvětší.“⁴³ Vůle k moci je hravé já, tvůrčí sebezpřekračování. My si volíme směr, nejsme tak determinovaní osudem. Používáme vlastní rozum, neboť jsme bytostí rozumnou. Všechny principy jednání tak vychází z principu rozumu. Člověk tak tvoří svět a vše, co je v něm. Jedině člověk vykládá, interpretuje hodnoty, kterým dává „on“ smysl. Právě díky tomu, jakou cenu pro nás věci mají. Lidské hodnoty se neřídí ničím jiným než vůlí člověka, který je zastává. Věci mají v našem světě hodnotu jen potud, pokud jim nějakou dáme.

Friedrich Nietzsche odmítal osvícenské pojetí hodnot. Západní filozofická tradice od starověku do osvícenství stála na objektivistickém chápání hodnot. Tyto hodnoty nejsou pouze produktem lidského intelektu, ale nacházejí se ve skutečnosti, která nás přesahuje.

⁴² Tamtéž str. 93

⁴³ CHAVALKA, Jakub. *Přivtělení a morálka: pojetí tělesnosti ve filosofii Friedricha Nietzscheho*. 18. svazek edice SCHOLIA. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií, 2014. Scholia (Togga). str. 16

Pravdu a hodnotu netvoříme, ale objevujeme. Lidské hodnoty se neřídí ničím jiným než vůlí člověka, který je zastává. V základu Nietzscheova pojmu „vůle k moci“ je myšlenka, že hlavním instinktem všeho živého je touha po životě. Vůle k moci je vůlí života. Toužíme dokonale realizovat všechny své schopnosti, toužíme tvořit, a nikoliv jen být stvořeni.

Nietzsche bojuje proti „tisícileté tradici prolhanosti“ a vybízí svým dílem k přehodnocení všech hodnot. Pomocí je mu myšlenka „věčného návratu“, která je tak popřením nejvýraznějšího bodu vývoje dosavadní metafyziky - křesťanství. Zbožštění okamžiků lidského života však nastává po smrti boha, tj. v situaci absence smyslu a základních hodnot celku života. Teprve v této perspektivě lze uvažovat o zrození nadčlověka. Jako filosof, který hlásá nástup nové éry, považuje Nietzsche za svůj úkol zlikvidovat vše staré, co je vzestupu člověka na obtíž. Značnou část tohoto balastu představuje podle něj křesťanská tradice. Je dogmatická a svazující. Proto on chce být filosofem pokušitelem, ničitelem. Možnost vždy jednoznačného rozhodnutí se, které je vázáno nejvyššími hodnotami o sobě Nietzsche nazývá morální výklad světa.

Morální výklad světa tak tvoří pyramidu hodnot, která svými základy nekotví na zemi (zdánlivý svět), nýbrž to, co jí podstatně zakládá a určuje je vrchol (pravý svět). Dokud tedy člověk neprosadil svou vůli k moci a nevnutil své výtvořené prostředí, jež díky tomu ovládl, nemohla být o světě jako takovém vůbec řeč. Člověk je však původně stádní bytost, až posléze se začalo uvolňovat individuum. „Stádní pud je starší než chtít zachovat sebe sama. Člověk se nejprve vyvinul jako funkce: z té se později uvolňuje individuum tím, že se jako funkce poznávají nespočetné podmínky celku, organismu, a pozvolna se přivtěluje.“⁴⁴ Člověk se tak ustanovuje na základě stádní roviny. Zničení oné stádnosti klade přísný důraz na individuálnost, která zde ústí do egoismu.

⁴⁴ CHAVALKA, Jakub. *Přivtělení a morálka: pojetí tělesnosti ve filosofii Friedricha Nietzscheho*. 18. svazek edice SCHOLIA. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií, 2014. Scholia (Togga). Str. 166

Egoismus je zde určitý syndrom stádnosti. „Uspokojení těchto potřeb v podmínkách konkurence je tak sice uznáno za neodmyslitelnou složku lidského já, ale současně je zřejmé, že převládne-li bojové napření proti druhým nad pozitivním nábojem získávané hodnoty, omezujeme sebe samy na tuto společnou rovinu, a připravujeme se tak o nezávislost vlastního já.“⁴⁵ Tady vidíme, že se nejedná o klasický egoismus, který všichni známe. Nejde zde o egoismus v tom nejvlastnějším slova smyslu, protože nám nejde o ego, ale o zachování druhu, ačkoli se to může zdát sobecké. Ale pudy jsou nám člověku vlastní a jako člověk máme jisté potřeby, jež je třeba naplnit. Takovou potřebou je například jídlo, bohatství, intimita všeho druhu a řádu.

Jediná otázka, která se zde nabízí, je: Stává se pro nás láska jen otázkou naplnění potřeb druhu? Nebo je láska tak sobecká, protože v ní jde jen o ego, o vlastní potřebu toho, co chci doopravdy já? Nietzsche vidí egoistický charakter u nejhlubších vztahů k druhým. Příkladem takového egoismu je láska k druhým. „Tísňte se kolem bližního a máte pro to krásná slova. Ale pravím vám: vaše láska k bližnímu je vaše špatná láska k vám samým. Utíkáte k bližnímu sami před sebou a rádi byste si z toho učinili ctnost: ale prohlédám vaše nesobecké jednání!“⁴⁶ Pokud by láska byla pouze potřeba k dosažení naplnění druhu, omezovala by se láska jen na fenomén plodnosti. Soustředili bychom se vlastně celý život jen na plození dětí a správnou výchovu. Nejde však v životě člověka o víc? Co doopravdy činí člověka šťastného? Dle mého názoru je to právě láska, to, že někoho můžu upřímně milovat nadevše a vím, že on miluje mne, to je to štěstí, které každý z nás hledá. Sňatek, který je uzavřený z lásky nikoli za podmínek nějaké výhodnosti pro rod či sobeckou výhodu jen pro mne je tím, za čím každý z nás touží jít, pokud najde své štěstí, dá tak životu nový rozměr a nový smysl života. Člověk, který tvrdí, že jeho smyslem života jsou: peníze, sláva, moc, kariéra, vlastně lže sám sobě, navenek ho možná tyto atributy učiní šťastným krátkodobě, ale

⁴⁵ KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace*. 2., opr. vyd. Praha: OIKOYMENH, 2006. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 80-729-8191-9.

⁴⁶ NIETZSCHE, Friedrich. *Radostná věda*. 3., přehlédnuté a opr. vyd. Praha: Aurora, 2001.

v nitru bude dlouhodobě strádat a bude tak nešťastný. To totiž nejsou ty pravé hodnoty v tom vlastním slova smyslu. Tou nejvlastnější a nejkrásnější hodnotou, jež dává smysl celému lidskému životu je právě ona zmiňovaná láska.

A co egoismus? Je to jako polarita dobra a zla, jež reprezentuje egoismus ve své nejvlastnější podobě? Nebo snad existuje i „dobrý a správný“ egoismus? Nietzsche rozlišuje dva typy egoismu: jeden nevědomě participuje na přivtěleném dědictví stáda a tak v sobě nese bytostný rozpor, druhý se pokouší s přivtělením pracovat. K protikladu zrůdnému egoismu, který chce jen vše pro sebe, staví neegoismus tzv. altruismus, ušlechtilý cit, láska například ke všem lidem, ke všem utlačovaným a podobně. Neklade si nárok na opětvání. Je zcela nezištný a právě kvůli tomuto bývá často altruismus označován za falešný či dokonce neexistující. Otázkou vzhledem k dnešní době je, zda ještě altruismus v nějaké podobě uvidíme nebo snad zažijeme „na vlastní kůži.“

Když už Nietzsche píše o altruismu a zpochybňuje jej, co teprve dnešní doba, plná nečestného chování, násilí, nespravedlnosti, kde je tady nějaký altruismus? Nietzsche často zmiňuje, že tento způsob morálky, ačkoli se to na první způsob nezdá, je velmi zrádný. A možná se všichni ptáme, proč může být altruistické chování něčím tak hrozným? Možná proto, že člověk jakožto „bestie“ nejedná vlastně nikdy altruisticky. Vždy se pod tím činem skrývá „něco víc“. Právě ono nalhávání si, že jednáme altruisticky je velmi morálně nebezpečné. A co víc, lžeme jak okolí, tak i sami sobě a jednáme pod určitou „maskou“, přetvářkou, jež si sami vytváříme. S tím souvisí i to, že jediné co chceme slyšet je lež, lžeme okolí i sami sobě a pravda je už dávno mrtvá. Člověk má vystoupit ze slepého a hluchého stáda, přestat trpně snášet veškerá příkoří a začít opět naslouchat svým instinktům a pudům. Nesmí už potlačovat své pudy, vášně a vůli, jež je vůlí k životu. Teprve může nastat změna člověka jako takového a může přijít nová éra. Bude to doba, v níž je člověk svým vlastním pánem nikoli otrokem, věří v pravdu a její pravé hodnoty, uvědomuje si pravou podstatu jeho

bytí a toho, jaký doopravdy je, respektuje sám sebe i okolí, žije svůj vlastní život, plní si svůj sen a ví, že každý den je důvod proč se smát a že život vsutku stojí za to jej žít.

2.3 Pojetí ctnosti-tělesné podmínění ctnosti

Na to, jak bychom se měli chovat, kde najít kritéria dobrého života, jaký čin je, nebo naopak není v pořádku, existovalo v dějinách lidstva mnoho teorií. Jedna z nich se však ostatním svou extravagantností a kontroverzností vymyká. Tou jednou je morální teorie Friedricha Nietzscheho. Pochybnosti, ohledně morálky, u něj vznikaly během raného dětství. Poprvé už ve svých třinácti letech si položil otázku, jakého původu je vlastně naše dobro a zlo? Můžeme tak tedy mluvit o ctnosti a neřesti? Co si máme vlastně představit, když se řekne ctnost? Jaký je ctnostný člověk?

Nietzsche mluví o tzv. dvojím pojetí ctnosti a myšlence *amor fati* založené na věčném návratu. „Jestliže by bylo možné nějaký čin bezvýhradně milovat a přitakat mu, afirmoval by se tím celý proces přivtělení a veškerou minulost lidstva, která se k tomuto činu vedla a podmínila jej, by bylo možné vyjádřit formulí: tak jsem tomu chtěl. V každém činu velké lásky se opakují celé dějiny lidstva a věčně se opakovat budou.“⁴⁷ Dalším procesem, který zde probíhá je nehistorický proces, ale i ten předpokládá velkou lásku a tím, co se zde reprezentuje je ona ctnost. Ve ctnosti musí být celá minulost lidstva tak i reprezentující subjekt Ich. Co však vždy ctnost reprezentuje je ona ctnostná myšlenka. Pokud není přítomna, ctnost reprezentuje něco jiného a to jiné subjektu Ich uniká. Tady se už nejedná o ctnost, ale o falešnou ctnost. Je to krutá a bezcitná přetvářka, která v sobě skrývá pokrytectví lenost, pomstychtivost a další lidské neřesti. Zde bych ráda vyzdvihla Nietzscheho pojetí panské a poddanské, neboli otrocké morálky. Panská morálka je morálkou pánů, těch

⁴⁷ CHAVALKA, Jakub. *Přivtělení a morálka: pojetí tělesnosti ve filosofii Friedricha Nietzscheho*. 18. svazek edice SCHOLIA. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií, 2014. Scholia (Togga). Str. 223

co vládnu, těch, co jsou u moci, avšak dobře si uvědomují klady i zápory života, který žijeme a přijímají jej. Žijeme teď a tady, proto musíme být v tomto životě úspěšní, žít jej naplno a nezabývat se tím, co bude po smrti.

Ctnost panské morálky tkví v tom, že je tvůrčí, individuální, osobní. Protikladem k tomu je poddanská neboli otrocká morálka, morálka očima slabých, utiskovaných, neúspěšných, těch, kteří se utěšují tím, co bude v posmrtném životě, místo toho, aby žili tento pozemský život naplno, tato morálka není hodna k následování. To, o co Nietzsche v první řadě jde, je reprezentovat tělo v jeho ctnostech. Pole ctnosti pak vyplňuje morálka ať už panská, otrocká či jakákoli jiná. „Ctnost, morálky odvolávající se na Boha v jakékoli podobě se vždy redukuje na špínu slov jako pomsta, trest, odměna, odplata.“⁴⁸

Nietzsche tak chce ukázat pravou hodnotu morálky. Domnívá se, že se nám pravé hodnoty ze světa již vytratily a lidé začali uznávat vše, co směřuje k zániku, k úpadku a celkové degradaci. Je tedy nezbytné stanovit nové hodnoty. Avšak musíme přehodnotit ty staré hodnoty, přehodnotit celý systém hodnot. Člověk zpohodlněl a chce být průměrným, zapadnout do stáda. Silný člověk však neustále touží po tvoření, po kreativě a zdokonalování sebe i ostatních věcí, neděsí se nadcházejících změn či odpovědnosti, ale naopak ji vítá. Lidé se neustále mýlí a jisté vlastnosti a počiny považují za ctnostné, opak je však pravdou. „Skutečně jsme nedobrovolně nadměru směšni s našimi moderními „ctnostmi“... Úbytek pudů nepřátelských a nedůvěru budících – a to byl náš „pokrok“ – ukazuje pouze jeden z následků všeobecného úbytku vitality.“⁴⁹

Problém tkví v tom, že my neumíme správně vyjádřit ctnost, myslíme si, že víme, co je to ctnost a co je neřest, ale věrme, že i ctnost, která se tváří na povrchu jako ctnost, ale za její myšlenkou se skrývá cosi jiného, nemusí být ctností v tom pravém slova smyslu.

⁴⁸ CHAVALKA, Jakub. *Přivtělení a morálka: pojetí tělesnosti ve filosofii Friedricha Nietzscheho*. 18. svazek edice SCHOLIA. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií, 2014. Scholia (Togga). Str. 229

⁴⁹ NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho = Also sprach Zarathustra: ein Buch für Alle und Keinen*. V Praze: Rybka Publishers, 2018.

Důležitým aspektem je pak ctnost, jež obdarovává a ta zde hovoří o tělu jako takovém. „Za tvými myšlenkami a city, bratře můj stojí mohutný vládkyně, neznámá moudrá bytost, ta slučuje prapodstata (Selbst). Ve tvém těle přebývá, tvým tělem jest.“⁵⁰ Ctnost (ta nejvyšší) je spojená s tělem, je tedy tělesná a to zejména v nemoci, zbloudilosti a povýšení. V pojmu tělesné ctnosti tak zároveň zaznívá očištění, povýšení a posvěcení těla vedoucí k radosti duše.

Důležitým pojmem se zde stává pojem sobectví. Člověk, který myslí jen na sebe, o tom běžně řekneme, že je to sobec. To můžeme chápat jako konveční sobectví se známým heslem: vše jen pro mne! To Nietzsche charakterizuje jako zrůdnost a zvrhlost. Dále máme na mysli sobectví tvůrců, jež má v sobě tolik bohatství, že může být přeneseno jako dar. Je třeba zde zdůraznit, že Nietzsche nepopírá zrůdnost a zvrhlost sobectví, které pak vyvolává závist, pýchu a bezohlednost, ale naopak ji ostře kritizuje. Může se zdát, že Nietzsche je krutý co se hodnot morálky týče, ale není tomu tak. Musíme Nietzscheho interpretovat skrze jeho přehodnocení všech hodnot, musíme jít v jeho filosofii do hloubky, abychom zjistili, co za jeho na prvním pohled krutostí a bezcitností stojí a co tím doopravdy má Nietzsche na mysli. Což není samozřejmě zrovna lehký úkol a myslím si, že spousta filosofů Nietzscheho vlastně vůbec nepochopila. Ani já nemohu říci, že by tomu bylo jinak, ale důležité je, se zamyslet a vcítit se do Nietzscheho, zkusit vidět degradující, upadající svět, hodnoty světa a celou morálku jeho očima.

2.4 Temperament a jeho tělesné vyústění

„Epikurejec má totéž hledisko jako cynik, mezi oběma je obvykle jen rozdíl temperamentu.“⁵¹ Co je tedy oním potenciálem temperamentu, který činí to, co temperament

⁵⁰ CHAVALKA, Jakub. *Přivtělení a morálka: pojetí tělesnosti ve filosofii Friedricha Nietzscheho*. 18. svazek edice SCHOLIA. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií, 2014. Scholia (Togga). Str. 245

⁵¹ NIETZSCHE, Friedrich. *Lidské, příliš lidské: kniha pro svobodné duchy*. Praha: OIKOYMENH, 2010-. Knižovna novověké tradice a současnosti. Str. 167

doopravdy je? „ Z našeho myšlení a usuzování má být, jak se zdá, dodatečně učiněna příčina naší bytosti: ve skutečnosti je naše bytost příčinou toho, že tak myslíme a soudíme.“⁵² To, co je zde nazýváno bytostí se ztotožňuje s temperamentem. Temperament je příčina našeho charakteru. Jedná se o nevyjasněný způsob jednání naší bytosti, který je potřeba detailně prozkoumat.

Nietzsche však nepojednává o temperamentu z psychologického hlediska, o dynamice prožívání, jakožto mírou vzrušivosti na různé podněty, možnosti různých povah u lidí a změn nálad. V psychologii se jedná o povahové rysy člověka, které vymezujeme na čtyři typy temperamentu: sangvinika, melancholika, flegmatika a cholera. Na základě dvou vymezení: extrovertismu a introvertismu. Extrovert se přiklání ke společnosti, tento člověk je velmi společenský, vyhledává zábavu, je komunikativní, je rád středem pozornosti, neumí být sám. Oproti tomu introvert je člověk, který nepotřebuje být středem pozornosti, nemá rád společnost, je raději sám, je přemýšlivý a spíše mlčenlivý. Např. sangvinik je člověk velmi optimistický, uvolněný, se smyslem pro humor, vytříbeným vkusem pro společnost a dobrou zábavu. Melancholik oproti tomu je uzavřený, velmi těžce navazuje kontakty s ostatními lidmi, nemá rád hádky, hlučné lidi a místa a má rád klid a řád. Flegmatik se jeví jako lhostejný ke světu i k lidem, je vyrovnaný a nic ho jen tak nerozhodí. Posledním typem je cholera, za kterého se považuji i já osobně. Tento typ je hodně vznětlivý, výbušný, se sklonek k agresii, je netrpělivý, egocentrický, velmi těžko se ovládá.

Nietzschemu tedy nejde o takovéto rozlišení temperamentu. Nietzsche chce dokázat možnosti ospravedlnění bezcharakternosti svobodného ducha a také se chce vypořádat se Shopenhauerovou naukou o neměnnosti charakteru. Nietzsche říká: „Jako charakter se člověk

⁵² Tamtéž str. 257

jeví mnohem častěji proto, že se neustále podvoluje svému temperamentu, než proto, že neustále sleduje své zásady.“⁵³

Nietzsche si byl jistý, že přivtělené omyly, jejichž následování vede k pevnosti charakteru, lze odstranit svobodou ducha, protože v přitakání temperamentu se každý charakter relativizuje. Svobodný duch je zde jako zárodek myšlenky nadčlověka. Temperament je základem naší bytosti, utváří celou naši osobnost. Temperament z nás dělá to, jakými lidmi doopravdy jsme. To, že je nám daný, sice je napůl pravda, avšak v průběhu našeho života se mění. Protože my všichni se měníme a to ať již k lepšímu nebo k horšímu. Někdo může být jasný cholerik, avšak v některých situacích může jednat ne jako cholerik ale například jako sangvinik. Ani naše jednání není předem dané. To, jak reagujeme, závisí na mnoha faktorech, přičemž ten nejpodstatnější a nejdůležitější je právě charakter. Ten se může lišit a to například kulturou, zvyky, tradicemi a národností obecně. Jiný temperament bude mít člověk pocházející z České republiky a oproti tomu zcela odlišný temperament bude mít například člověk ze Španělska. Češi jsou srdeční, tady můžeme říci, že se říká, že obzvláště na Moravě jsou srdeční, upřímní, pracovití, ale hodně závistiví, nepřejícní a zlomyslní. Oproti tomu např. Španělé jsou více optimističtí a umějí si život na rozdíl od nás užívat. Zde docházíme k závěru, že Češi nejsou tak temperamentním národem jako jsou Španělé.

Co však zajímá Nietzscheho na temperamentu je diferenční potenciál temperamentu: zda člověk bude vázaným či svobodným duchem, tedy zda se podvolí přivtělení, nebo mu bude vzdorovat a jestliže si díky svobodě ducha zvolí vzdor, určuje posléze, jaké bude vyznění toho vzdoru, zda se svobodný duch přikloní k pesimismu či k filosofii afirmace. Nietzsche dodává: „Největší rozdíl spočívá v tom, zda jsme svým temperamentem připraveni na minutové či dlouhodobé štěstí. Člověk se snadno splete a usiluje o falešné cíle. Kazí to

⁵³ NIETZSCHE, Friedrich. *Lidské, příliš lidské: kniha pro svobodné duchy*. Praha: OIKOYMENH, 2010-. Knihovna novověké tradice a současnosti. Str. 235

temperament a také nadání.“⁵⁴ Myslím si, že pokud se vydáme nalézt dlouhodobé štěstí, neznamená to, že již máme v životě vyhráno. Právě naopak, cesta za dlouhodobým štěstím trvá mnohonásobně déle a je více útrpná a trnitá, než pokud bychom se vydali na cestu krátkodobého, minutového štěstí. Někomu např. může stačit ono krátkodobé štěstí, ale podle mne je to jen nalhávání si něčeho, co doopravdy nechce. Možná se bojí vydat se za něčím vyšším, co my víme. Jedno je však jasné. Každý máme v životě na výběr a je jen na nás jaké štěstí si zvolíme a jak k němu také dojdeme.

Zajímavá je myšlenka, co člověka předurčuje k tomu, že má právě takový temperament?

Nietzsche říká, že: „Temperament je danost, do níž je člověk uvržen neznámými silami.“⁵⁵ Znamená to, že se s určitým temperamentem již narodíme. Avšak i přes to, se temperament pro nás i pro Nietzscheho stává jednou velkou neznámou.

Nietzsche se dále zabývá otázkou, jak lze plodit lidi s dobrým temperamentem? „Nespravedlnost a překotnost v povaze mnoha lidí. Jejich nepořádek a neuměřenost jsou posledními důsledky bezpočtu logických nepřesností nedůkladnosti a zbrklých závěrů, jichž se dopustili jejich předkové. Lidé s dobrým temperamentem pocházejí oproti tomu z přemýšlivých a důkladných rodů, které stavěly rozum vysoko, ať už ke chvályhodným či zlým účelům, na tom tolik nesejde.“⁵⁶

Zde je vidět, že důležitý není rozdíl mezi charakterem a bezcharakterností, ale právě v procesu přivtělení. „Rozdíly temperamentu jsou možná mnohem více než něčím jiným podmíněny rozdílným rozložením a množstvím anorganické soli. Zahořklí lidé mají příliš málo sirného sodíku, melancholickým lidem se nedostává sirného a fosforečného draslíku,

⁵⁴ CHAVALKA, Jakub. *Přivtělení a morálka: pojetí tělesnosti ve filosofii Friedricha Nietzscheho*. 18. svazek edice SCHOLIA. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií, 2014. Scholia (Togga). Str. 277

⁵⁵ CHAVALKA, Jakub. *Přivtělení a morálka: pojetí tělesnosti ve filosofii Friedricha Nietzscheho*. 18. svazek edice SCHOLIA. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií, 2014. Scholia (Togga). Str. 281

⁵⁶ Tamtéž

u flegmatiků je to příliš málo fosforečného vápna. Smělé povahy mají nadbytek fosforečného železa.“⁵⁷ I takovou zajímavou chemickou analýzou se můžeme dívat na rozložení temperamentu u člověka. Tělesné zakotvení temperamentu otevírá cestu k nadčlověku a věčnému návratu. Zkoumání těla se začíná vázat k otázce hodnocení a ta právě souvisí s morálkou. Výsledkem se zde stává koncept tělesných ctností, popisovaných v předešlé kapitole.

2.5 Nietzsche o lásce

Nietzsche se ve spise: *Lidské příliš lidské* o lásce jako takové příliš nevyjadřuje. Avšak můžeme si připomenout jeho vztah k ženám a k manželství. Dle mého názoru ženy velmi často podceňuje a naopak muže přeceňuje. Např.: „Dokonalá žena je vyšší typus člověka než dokonalý muž: též cosi mnohem vzácnějšího. Biologie zvířat nabízí prostředek, jak této větě propůjčit věrohodnost.“⁵⁸ Další příklad: „Intelekt žen se projevuje jako dokonalé ovládnutí, přítomnost ducha, využívání všech výhod. Muži to se svým rozumem dotáhnou o tolik dál: mají hlubší, mohutnější popudy.“⁵⁹ „Jsou-li ženy zaujaté pro věc, stanou se okamžitě jejími straníky a zkazí tím ryzí nevinné působení té věci. Vzniká pak nemalé nebezpečí, pokud je jim svěřena politika a jednotlivé části vědy. Neboť co by mohlo být vzácnější, než žena, která by vskutku věděla, co je věda?“⁶⁰

Takové a jiné výroky Nietzsche prohlašuje na adresu žen. Doopravdy ženy neví, co je to věda? Sice se ženy neorientují logicky, jako muži, ale nemyslím si, že neví, co je to věda. Dříve tomu možná bylo jinak, ale nyní máme spousty brilantních vědkyň. Také si myslím, že i dříve, kdyby se ženy mohly prosadit, byly by z nich nejen skvělé mámy, partnerky,

⁵⁷ Tamtéž str. 283

⁵⁸ NIETZSCHE, Friedrich. *Lidské, příliš lidské: kniha pro svobodné duchy*. Praha: OIKOYMENH, 2010-. Knihovna novověké tradice a současnosti. Str. 195

⁵⁹ Tamtéž str. 201

⁶⁰ Tamtéž

manželky a milenky, ale zejména díky využití obou hemisfér v mozku také velmi zdatné vědkyně a pracovnice na vysokých pozicích, mající velkou zodpovědnost, kterou ženy umějí také převzít. Zdá se mi to, nebo je Nietzsche snad ovlivněn Schopenhauerem? O něm je známo, že díky své hypersexualitě nesnášel ženy. Podobný názor měl i na manželství a na lásku obecně. Nietzsche velmi pozorně četl Schopenhauera a jeho metafyziku lásky a v mnoha směrech a ohledech od něj přejímá pesimistický náhled na ženy, sňatky uzavírané z lásky a na lásku obecně. Jako kdyby snad láska dle Schopenhauera a Nietzscheho neexistovala. Podrobněji se podíváme na Nietzscheho prohlášení o manželství, ale nyní se vraťme zpět k našim výrokům.

Proč je dokonalá žena vzácnější než dokonalý muž? To by mohlo být předmětem ostrého feministického nátlaku a zavržení. Feministky si nedovedou představit dokonalého muže, takový totiž ani sám o sobě neexistuje. Nicméně, ať sebe více chceme či nechceme, neexistuje ani dokonalá žena, protože nikdo z nás není dokonalý. Jsme lidé a máme právo být nedokonalí a chybovat. Proto každý muž a každá žena má své chyby. Na tom ale nevidím nic špatného, ba naopak. S každou zkušeností, kterou získáme, se postupně zdokonalujeme, rozvíjíme a budujeme si kladný vztah k sobě i ke svému okolí. To, že ženy myslí jinak, než muži je vědecky dokázáno. Ženy se umí soustředit na více věcí, jsou více pečlivé, kreativní, empatické, jsou více „humanitně“ založené a soustředí se na sebe ne na konkrétní cíl. Muži jsou více „techničtí“ a více zaměřeni na cíl. Proto nechápou ženskou logiku. Ženy by dnes měly zaujímat stejné postavení jako muži. Otázkou zůstává svoboda rovných příležitostí a práv mezi muži a ženami, toho se dotkneme v kapitole o genderu. Ženy si můžou zvolit práci, jakou by chtěly, mohou kariérně růst, budovat onu kariéru a vydělávat tak „stejně“ jako muži. Ženy původně byly: menší, slabší, emočně labilnější, méně úspěšnější, méně vyrovnanější, méně odhodlanější. Dle mého názoru si to však o ženách většina mužů myslela.

Dovolím si zde ještě ocitovat S. de Beauvoir, která ve spise: *Druhé pohlaví říká* „Ženám byly vždy přisuzovány schopnosti a vlastnosti, které byly opakem představ o charakteru mužů. Tak se například od žen vyžadovala ctnost, ale její povaze je současně upírána síla charakteru, která je k udržení ctnosti nutná. Jinými slovy ženská povaha je v tradičních představách propletením nesourodých rysů, schopností a slabostí, který samozřejmě nemá vůbec co dělat s tím, jaké ženy doopravdy jsou. Snaha žen přizpůsobit se této normě má nutně za následek mrzačení ducha i těla.“⁶¹ Muži začali mít dojem, že ztrácí dosavadní postavení na úkor úspěšných žen a tak nastal problém. Avšak ženy nechtěly být utlačované, diskriminované, snášet výlevy od svého muže, nechtěly být pouze „okrasnými květinami“, být jen „těmi druhými“ a nežít tak naplno svůj život. My ženy totiž potřebujeme jistotu a rovnost a to ve všech ohledech. Kdyby totiž muži tak velkomyslně zpřetrhali naše pouta a spokojili se vztahem založeným na rozumu místo otrocké poslušnosti, zjistili by, že jsme pozornější dcery, láskyplnější sestry, věrnější manželky, rozumnější matky-jedním slovem, zkrátka lepší členky společnosti. My bychom pak muže milovaly pravou a nejčistší láskou, neboť bychom se tak naučily mít úctu k sobě samým.

Muži jsou často velmi egoističtí. Ovlivňují vývoj společnosti, kde může být potlačována pozice ženy. Ale žena má ohromné osobní vlastnosti. Například, má-li muž schopnost inteligence, žena má schopnost milovat. To však neznamená, že ona nemůže být inteligentní: může mít rozum, jen musí dostat šanci jej rozvinout. Ale s láskou se žena narodila - má více soucitu, více laskavosti, více porozumění. Žena je schopna milovat více než muž.

Mušská láska je víceméně fyzickou nutností, ženská láska však nikoli. Ta je něčím větším, vyšším, je to duchovní zážitek. Žena tak může být spokojená s jednou jedinou láskou, protože se ne dívá jen na mužovo tělo, ale dívá se na jeho nejskrytější kvality. Dalším

⁶¹ BEAUVOIR, Simone de a Jan PATOČKA. *Druhé pohlaví: výběr*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1967. Malá moderní encyklopedie (Orbis). Str. 18

příkladem je, že žena je vyrovnanější než muž, je trpělivější a je schopna čekat. Možná i díky těmto kvalitám je odolnější vůči nemocem a žije déle než muž. Díky své vyrovnanosti a citlivosti může mužův život obrovsky naplnit. Není tedy potřeba, aby se jeden nebo druhý cítil v podřízené roli. Celá tato problematická myšlenka vzniká, protože bereme muže a ženu jako dva rozdílné druhy. Patří však k jedné lidské rase a mají tak vlastnosti, které se vzájemně doplňují. Potřebují jeden druhého a jen když jsou spolu, jsou úplní. Muž i žena mají mít tak v životě stejná práva.

Nyní se pojďme podívat na analýzu manželství a sňatků z lásky. „Manželství uzavřená z lásky mají za otce omyl a za matku nouzi.“⁶² „Když vstupujeme do manželství, měli bychom si položit otázku: Myslíš, že se s touto ženou budeš dobře bavit až do stáří?“⁶³ „Manželské štěstí - Vše navyklé stahuje kolem nás čím dál pevnější síť pavoučích vláken, záhy zjišťujeme, že s vláken jsou provazy a my sami sedíme uprostřed jako pavouk, který se tu chytil a musí se živit vlastní krví.“⁶⁴ „Každý styk s lidmi, který nepozvedává, stahuje dolů a naopak. Proto muži většinou trochu klesnou, když se ožení, kdežto ženy se poněkud pozvednou.“⁶⁵ Tyto a jiné výroky zaznívají ve spise: *Lidské příliš lidské* na adresu manželského štěstí, v Nietzscheho podání spíše neštěstí.

Proč tomu tak tedy je, co je příčinou tohoto neštěstí? V prvotním počátku vztahu je vše harmonické, vše jde, jak má, jsme zamilovaní. Postupem času se zamilovanost vytrácí, my získáváme jistotu, že s námi partner bude na věky věků, pokud jsme tedy v dlouhodobém vztahu, vytrácí se stud, jsme již na sebe navyklí a víme, co od druhého očekávat. Na tom není nic špatného. Co je zde špatné, tak to, že vztah již neposouváme dál. Od zamilovanosti je to jen krok k opravdové, čisté lásce, když vztah budeme správně formovat. Co to znamená? Zejména to, že bychom měli i nadále se zajímat o hodnoty, které s partnerem vzájemně

⁶² NIETZSCHE, Friedrich. *Lidské, příliš lidské: kniha pro svobodné duchy*. Praha: OIKOYMENH, 2010-. Knihovna novověké tradice a současnosti. Str. 197

⁶³ Tamtéž str. 200

⁶⁴ Tamtéž str. 207

⁶⁵ NIETZSCHE, Friedrich. *Lidské, příliš lidské: kniha pro svobodné duchy*. Praha: OIKOYMENH, 2010-. Knihovna novověké tradice a současnosti. Str. 197

sdílíme, najít si čas a strávit jej s kým jiným, než s naším partnerem. Je dobré vědět, že každý z nás má své chyby a s těmito chybami vstupujeme do vztahu. Rozhodně nejsme dokonalí a uvědomujeme si to, jak my sami, tak i náš partner. Co je ale nejdůležitější, přijmout tyto chyby a pracovat tak na vzájemném zdokonalení se.

Mnoho párů vstupuje do vztahu právě bez chyb, hrajeme si na něco, kým vlastně ani nejsme, používáme různé „společenské masky“, ale riziko je, že dřív nebo později se naše chyby ve vztahu objeví a my ani náš partner nebude schopný je respektovat a přijmout nás tak, jaký doopravdy jsme. Posledním důležitým bodem k celé problematice je, že si musíme nastavit to, co od vztahu vlastně očekáváme. Nastavit si určité meze, které jsou klíčové jak pro vztah, tak pro manželství, neboť právě šťastné, naplněné manželství vychází z funkčního vztahu. O ženách se často říká, že neví, co chtějí. Např. chtějí, aby muž vydělával dost peněz ale zároveň, aby byl co nejvíce doma s rodinou. „Ženy většinou milují významného muže tak, že ho chtějí mít samy pro sebe. Ráda by ho někam zamkly, kdyby tomu neodporovala jejich marnivost: marnivost si přeje, aby se jevil jako významný i druhým.“⁶⁶ Tady je třeba se pozastavit a upřesnit to, co od vztahu doopravdy očekáváme, po čem toužíme, že když to nakonec dostaneme, tak budeme doopravdy šťastní a bude nás to plně uspokojovat tak, že nebudeme toužit po ničem jiném.

Pokud tedy chceme, aby náš partner vydělával dost peněz, musíme počítat s tím, že nebude tak často doma, nebude se starat o rodinu, děti a nebude věnovat tolik pozornosti a času své partnerce a to samé platí naopak. Pokud má muž náročnější zaměstnání a má období, kdy musí být často do večera nebo dokonce do noci v práci, je dobré jej psychicky podpořit, aby věděl, že tady jste i v těžké situaci pro něj, a že jej podržíte a budete při něm stát, ať se děje co se děje, v dobrém i ve zlém. Muž poté nabude dojmu, že o něj stojíte i v tak krizové a mezní situaci, a že mu projevujete nadále svou lásku, a to nejen v situacích, kdy se

⁶⁶ NIETZSCHE, Friedrich. *Lidské, příliš lidské: kniha pro svobodné duchy*. Praha: OIKOYMENH, 2010-. Knihovna novověké tradice a současnosti. Str. 199

mu daří. Na oplátku se tak on bude snažit najít si, vyhradit si co nejvíce času, co jen to půjde, jen a jen na vás a na vztah který chce neustále rozvíjet a udržovat tak vzájemnou, nikdy neuhasínající pochodeň lásky, protože když někoho milujete, obětujete pro něj a pro harmonický vztah maximum.

Jaká by tedy měla být „dobrá manželka, partnerka“? A jaké je „dobré manželství, popřípadě partnerství“? Dobrá manželka, partnerka by měla být pro muže vším. Měla by být dobrou přítelkyní, manželkou, krásnou a svůdnou milenkou, přátelskou kamarádkou i dobrou a starostlivou mámou. „Dobrá manželka má být přítelkyní, pomocnicí, rodičkou, matkou, hlavou rodiny, správkyní, má nezávisle vést i svůj vlastní obchod a úřad. Obecně by to však znamenalo žádat po nich až příliš.“⁶⁷ Pokud muž nebude dávat najevo své partnerce a manželce to, co pro ni znamená, nemůže chtít, aby pro něj byla „dobrou partnerkou nebo manželkou.“ Co se týče kvalitního a dobrého partnerství a manželství.

Nietzsche k tomu dodává: „Kvalita manželství se osvědčí tím, že někdy snese i výjimku.“⁶⁸ Což je samo o sobě dosti výstižné a není k tomu třeba komentáře. Proč je Nietzsche tak skeptický, pokud jde o manželství? Myslím si, že u Nietzscheho je klíčové to, jaký život žil. Co o něm víme je, že se za celý jeho život nikdy neoženil. Údajně požádal o ruku dvě ženy a obě dvě jej odmítli. Nietzsche byl tedy zhrzený a na rovině pesimismu psal i své výroky o ženách, lásce a manželství. Nietzsche zůstal po celý život sám a vzhledem k životním událostem, které jej potkaly a poznamenaly, už nikdy o lásce nemohl napsat, že je to nejkrásnější, co člověka může potkat. Můžeme říct, že jeho filosofie „lásky“ je až příliš subjektivní, ale to by přeci nebyl Nietzsche, jakého my známe, čteme a diskutujeme o něm a o jeho dílech dodnes. Nietzscheho filosofie je postavena na prožívání světa, okolí a vztazích mezi lidmi, je filosofií života.

⁶⁷ Tamtéž str. 206

⁶⁸ Tamtéž str. 199

3 Emmanuel Lévinas: Láska jako nejkrásnější cit a její formy

S životem a dílem filosofa Emmanuela Lévinase jsem se blíže seznámila na Univerzitě v Pardubicích, kde jsem měla i předmět: Filosofie Emmanuela Lévinase. Jeho filosofie je zaměřena eticky na toho „druhého“. Pokusím se Vám tak přiblížit Lévinasovo chápání druhého a vztahu k druhému, jeho pojetí lásky, vztahu a sexuality.

3.1 Moc a vztah k druhému

Základem jeho myšlení jsou biblické hodnoty a myšlenky, v podobě víry, naděje a lásky, které chápe jako obecně lidské a humánní, člověk v jeho podání má nárok na věčnou lásku, štěstí a přijetí. Má právo také na to, aby sám přijal odpovědnost za „druhého“. Lévinas v jeho dílech zdůrazňuje vztah. Tento vztah je k tomu „druhému“. Vztah, který není založen na vlastnění nebo zmocnění se toho druhého. Je to čistý, oduševnělý vztah se všemi atributy, které k němu patří. Zároveň však zdůrazňuje tělesnou povahu vztahu. Jaký je tedy tento vztah? Je to osobní vztah k „druhému“. „Nedefinuji druhého budoucností, ale budoucnost jiným, protože sama budoucnost smrti, jak jsme řekli, spočívá v její naprosté jinakosti. Vztah k jinému, pojímáme-li jej, na úrovni naší civilizace, je komplikací našeho pevnostního vztahu.“⁶⁹ To, že plánujeme s tím „druhým“ budoucnost je naprosto v pořádku, avšak ta budoucnost se tvoří na základě našeho vztahu. Zároveň budoucnost je něčím jiným, je něco, co my nevíme, proč a jak bude, je to nová, zcela neprozkoumaná dimenze. Není to přítomnost, kterou prožíváme a ani minulost, kterou jsme již zažili.

Proč je pro nás vztah komplikací našeho pevnostního vztahu k nám samým? Zřejmě proto, že ten „druhý“ je naprosto jiný, naprosto odlišný a my ho vnímáme jako toho, kdo je

⁶⁹ LÉVINAS, Emmanuel. *Čas a jiné: Le temps et l'autre*. 2. svazek edice STUDIE. Praha: Dauphin, 1997. Studie (Dauphin).

jakýmsi „cizincem“ ve vztahu k nám, ale zároveň jej v jeho jinakosti přijímáme a respektujeme. My chceme, aby byl „jiný“, než jsme my sami. „Jestliže vztah k jinému zahrnuje víc než vztahy k mysteriu, znamená to, že jsme jiného oslovili v běžném životě, kde už jsou jeho samota i podstatná jinakost zastřeny decentností. Jeden je pro druhého tím, čím je druhý pro něho. Jiný je poznáván skrze sympatii, jako druhé já, jako alter ego.“⁷⁰ Samota, to je to, co tíží každého z nás pokud se ocitneme mimo vztah k tomu „druhému“. Co samotu vždy překonává je společnost a osobní vztah.

Eros: V kapitole Eros se Lévinas věnuje vztahu k jinému skrze společnost a společenský vztah, tudíž skrze eros, skrze Freudovsky řečeno slast, potěšení, všechny milostné rozkoše a požitky. Nejprve však definuje pohlaví, které u něj není jen obyčejnou specifickou diferencí, čili rozdílem mezi jednotlivými druhy téhož rodu. Dále rozebírá rozdílnost pohlaví, protiklad, který zde není protikladem a to princip ženství.

„Pohlaví není obyčejná specifická difference. Jeho místo je vedle logického dělení na rody a druhy.“⁷¹ Tímto dělením dle Lévinase můžeme vysvětlit různost, rozdílnost pohlaví. Co je to rozdílnost pohlaví? Je to, že já jsem žena a někdo jiný, ten „druhý“ je muž? Čili můžeme říci, že já, jako žena vnímám jinak, rozdílně než muž. Vnímám prostřednictvím tzv. ženství, ženského principu. Ženy obecně více vnímají, více cítí, soucítí, jsou zaměřeny na vnímání a prožívání emoci. Muži oproti tomu jsou zaměřeni na logické principy, soustředí se nikoli na emoce ale na cíl, který je pro ně klíčový. „Rozdílnost pohlaví není kontradikcí, není ani dualitou dvou komplementárních členů, je formální strukturou, která podmiňuje možnost reality jakožto reality mnohonásobné oproti celistvosti bytí.“⁷²

Co je tedy oním zmiňovaným ženstvím? „Ženství je v existenci odlišnou událostí od události prostorové transcendence nebo výrazu, které směřují ke světlu. Ženství existuje tak,

⁷⁰ Tamtéž str. 137

⁷¹ LÉVINAS, Emmanuel. *Čas a jiné: Le temps et l'autre*. 2. svazek edice STUDIE. Praha: Dauphin, 1997. Studie (Dauphin). str. 141

⁷² Tamtéž str. 143

že se skrývá a fakt, že se skrývá, je právě cudnost.⁷³ Zde mi přijde, že obsah pojmu ženství je v Lévinasově díle opravdu velmi úzce spojeno s erotikou a sexuální diferencí jako takovou. Už jen samotný zmíněný pojem cudnosti patří do zvláštní otologické kategorie. „Toto mysterium ženství – ženství, esenciálně jiného – se také nevztahuje k nějaké romantické představě záhadné, neznámé nebo zneuznané ženy. Jestliže se s oblibou dovolávám, pochopitelně proto, abych obhájil tezi o výjimečném postavení ženství v ekonomii bytí, Goethových nebo Dantových velkých témat, Beatrice a ‚Ewig Weibliches‘, kultu Ženy v rytířství i v moderní společnosti (tento kult určitě nelze vysvětlovat jenom tím, že slabému pohlaví musí pomáhat), jestliže – ještě konkrétněji – mám na mysli krásně odvážné stránky Léona Bloye v jeho *Dopisech snoubence*, nechci tím ignorovat oprávněné pretenze feminismu, které předpokládají veškeré vymoženosti civilizace. Chci pouze říci, že toto mysterium nesmí být chápáno v éterickém smyslu, jaký mu přikládá jistá literatura, že i tam, kde se ženství objevuje v nejsyrovější, nejnestoudnější nebo nejprozaičtější materiálnosti, není zrušeno ani jeho mysterium, ani jeho cudnost. Profanace není negací mysteria, ale jedním z možných vztahů k němu.“⁷⁴

Obecný postoj Lévinase k ženám mi v tomto spise přijde velmi moderně laděný. A děkuji za to, že mohu číst právě tuto knihu od tohoto autora a seznámit se tak s Lévinasovými myšlenkami v podobě mé práce. Když jsem četla například knihu od Schopenhauera *Metafyzika lásky*, zmiňovanou v předchozí kapitole, vzbudilo to ve mne smíšené a nepříjemné pocity, se kterými jsem si sama nevěděla rady. Na jedné straně obdivuji geniální myšlenky autora, na druhé straně jím opovrhuji, tak jako když sám autor celoživotně zavrhl lásku, neznám krutější uděl člověka, než žít bez lásky. Při čtení knihy od Lévinase jsem však filosoficky ohromena hloubkou jeho úvah a zároveň musím souhlasit s jeho

⁷³ LEVINAS, Emmanuel. *Čas a jiné: Le temps et l'autre*. 2. svazek edice STUDIE. Praha: Dauphin, 1997. Studie (Dauphin). str. 145

⁷⁴ Tamtéž str. 143

poselstvím ohledně principu žen a ženství, dále lásky k tomu „druhému“ o čem vlastně je celá kniha a ne jen celá kniha, ale i veškerá jeho filosofie.

Krásnou úvahou je i myšlenka svobody, kdy musíme mít na mysli, že pokud mluvíme o svobodě, musíme předpokládat, že je zde i protiklad ke svobodě a to nesvoboda, jinými slovy, jiný, než svobodný vztah: a to vztah podřízenosti a otroctví. „Neboť předpokládáme-li zde svobodu, nemůže nastat jiný vztah, než vztah podřízenosti a otroctví.“⁷⁵ To nám může připomínat panskou a poddanskou, nebo-li otrockou morálku Friedricha Nietzscheho a nebo Hegelovu dialektiku pána a raba. „Vztah mezi pánem a rabem může být pojímán jako zápas, pak se ovšem stává recipročním. Hegel přes ně ukázal, jak se pán stává rabem raba a rab pánem pána.“⁷⁶

V další části se věnuje „fenomenologii rozkoše“. Ptá se, co to je *eros*? Je to pouze hédonistické, sobecké uspokojení tužeb? Je to vlastnictví a moc? Je to zápas mezi mužem a ženou? Nebo je to snad samotné poznání? Dozvídáme se, že *eros* je výjimečný vztah a zaujímá výjimečné místo v našich vztazích k jinakosti, k samotné dimenzi jinakosti, k budoucnosti, ke světu. „Láska v podobě *eros* není možnost, nevyplývá z naší iniciativy, je bezdůvodná, zaplavuje nás i zraňuje a přece já přežívá v ní. Není to jen tak nějaké potěšení, protože není samotářským potěšením jako jídlo nebo pití.“⁷⁷ Láskou můžeme obdarovávat své blízké, lásku můžeme najít, ale i ztratit, je to jeden z nekrásnějších nálezů, ale bohužel i ztrát. Je to odloučení a samota, když víme, že nám na někom záleží, milovat a být milován je životní výherní lístek do ráje. Láska není jen pocit, ale jsme to přeci my. Pokud bychom zde nastínili fenomenologii rozkoše, Lévinas píše o laskání, „které je modem bytí subjektu, kdy subjekt v dotyku s jiným jde za hranice tohoto dotyku. Esenci pohlazení ustavuje touha pohladit právě proto, že hlazení neví, co dělá. Utváří jí ona narůstající lačnost, sílící a stále

⁷⁵ LEVINAS, Emmanuel. *Čas a jiné: Le temps et l'autre*. 2. svazek edice STUDIE. Praha: Dauphin, 1997. Studie (Dauphin). str. 145

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ Tamtéž str. 149

bohatší přísliby, které otevírají nové průhledy k nepostižitelnému.“⁷⁸ Zde se mluví o libidu, tak jako o tom mluví např. S. Freud, avšak v čistém vztahu. Touha, to, že já chci hladit, laskat a milovat se, to je to, co utváří celý vztah k „druhému“.

To, o co Lévinasovi nejde, je, uchopit vztah *erotu* k „druhému, pouze na základě moci, toho, že ho chci vlastnit. „Kdybych jiného mohl vlastnit, uchopit a poznat, nebyl by tím jiným.“⁷⁹ Nikdy toho „druhého“ nemůžeme stoprocentně poznat avšak, můžeme jej uchopit ve své jinakosti.

3.2 Plodnost

V této kapitole se Levinas zabývá fenoménem a principem otcovství. „Otcovství je vztah k cizinci, který je se mnou, ačkoli zůstává tím druhým, je to vztah k samotnému já, které je mi přesto cizí. Syn totiž jednoduše není mým dílem, jako je třeba báseň nebo vyrobený předmět, také není mým vlastnictvím“⁸⁰

Syn není jen mým dílem, protože k tomu je vždy zapotřebí, aby na to byli dva. Je to princip otce a matky zároveň.

Zatím co „přátelství směřuje ke druhému, láska hledá to, co nemá strukturu jsoucího, nýbrž nekonečně budoucího, toho, co má být teprve zplozeno. „To, co ještě není“ a co není ani jsoucnem dokonce nepatří ani do budoucnosti v běžném smyslu slova, kterou lze předvídat a očekávat, která přijde jako zítřejší ráno – jen o něco vzdálenější. I když nepatří mezi mé vlastní možnosti, i když přesahuje všechny mé projekty, jeho příchod přece nemůže nastat beze mne a bez mé lásky, neboť musí být teprve zplozeno. „Aby mohla přijít budoucnost dítěte, zpoza všech možností a zpoza všech projektů, je tedy třeba setkání

⁷⁸ Tamtéž str. 151

⁷⁹ LEVINAS, Emmanuel. *Čas a jiné: Le temps et l'autre*. 2. svazek edice STUDIE. Praha: Dauphin, 1997. Studie (Dauphin). str. 151

⁸⁰ Tamtéž str. 155

s Druhým, a to jako se ženou.“⁸¹ Toto setkání se musí odehrát v nejčistší lásce a vztahu k tomu „druhému“.

Lévinas se dále zabývá představou syna. Vztah otce a syna nemá být jen splynutím tohoto vztahu mezi synem a otcem, musí zde být i pluralistické existování. Musíme tedy uznat náležitou ontologickou hodnotu, plodnosti já, jelikož fakt, že je to biologická kategorie, nijak neoslabuje paradoxnost významu, včetně významu psychologického. Zde platí i odpovědnost, kterou mám jak sám za sebe, tak i za druhého. Tato odpovědnost je nekonečná a díky ní se mi ukazuje pravé dobro. Lévinas to přirovnává k situaci, kterou nazývá: být rukojmím pro druhého. Jedná se o situaci vyvolení a možnost opravdové dobroty.

Na závěr k tomu dodává, že být rukojmím pro druhého je možná jen tvrdé označení pro lásku. Pokud tedy správně pochopíme toto označení, náš život se tak stává plodným.

Co tedy konkrétně Levinas rozumí pod pojmem plodnost? „Plodností je přesah k dětem. Vzorem plodnosti je otcovství. Otec říká ano k dítěti. „Já se může ve svých potomcích, v dceři a v synovi, ztratit a zase nalézt. Nalézt se znovu a mít možnosti, které pro jednotlivý subjekt, jednotlivého člověka možné nejsou. Co je možné pro mého syna, to je přirozeně možné jemu a ne mně. A přece je to v jistém smyslu moje možnost. Tohle – přeze všechny možnosti, mít možnosti za hranicemi všech možných možností – to je plodnost.“⁸²

⁸¹ LEVINAS, Emmanuel. *Totalita a nekonečno: (esej o exterioritě)*. Praha: OIKOYMENH, 1997. Oikúmené. str. 244-245

⁸² LEVINAS, Emmanuel. *Být pro druhého: (dva rozhovory)*. Praha: Zvon, 1997. Logos (Zvon). str. 24

4 Jan Patočka-tělo jako fenomén

Ve spise: *Tělo, společenství, jazyk a svět* pojímá tělo a tělesnost jako subjektivní fenomén, jak jej žijeme, prožíváme. Začíná od historie a to konkrétně v předklasické době řecké filosofie u Parmenida, Empedokla a Démokrita. Už zde vidíme, že i řeční filosofové se zajímali o tělo, avšak ne o tělo jako subjektivní fenomén s objektivními znaky. U řeckých filosofů je patrný vnější pohled na lidské tělo. „Parmenidés: máme myšlenky takové, jaké je smíšení našich údů.“⁸³ „Empedokles: vnímání stejného stejným (svět i naše tělo je smíšeninou živlů - praživoty, praelementy, prakořeny).“⁸⁴ „Démokritos: lidské tělo je mozaikou složenou z duševních a tělesných atomů, duše je součástí těla.“⁸⁵

Aristotelská tradice se zastavila nad fenoménem těla. Aristoteles nahlíží na věci fyzicky, z hlediska fyziologie lidského těla a jeho životních funkcí. Na tělo nahlíží jako na věc, není to mé tělo. V té době vznikají různé vědní obory: anatomie, zoologie, botanika. Aristoteles rozeznává tři úrovně života: rostliny - jejich životní funkcí je vegetativní růst, rozmnožování. K životní formě živočicha patří navíc oproti rostlinám pohyb, který je podmíněný časoprostorovou orientací. Poslední a nejvíce složitý je člověk, který krom všeho výše pojmenovaného má i logos - schopnost vnímat řád. Člověk je rozumná bytost mající řeč. Mluvíme o člověku jako o zoon politikon, bytosti politické, společenské, vnímající politiku, stát a mravní pole morálky.

Obratem k sobě samému i k našemu tělu a vztahu k tělesnosti je novověká filosofie. Ta objevila samotnou personalitu člověka jako individuální bytosti. Začíná Descartésem, u kterého problém subjektivního těla zůstává dlouho nevyjasněným a nerozvinutým. Fenomén tělesnosti je zde pojat velmi neosobně. Descartés své poznatky neaplikuje na své vlastní

⁸³ PATOČKA, Jan a Jiří POLÍVKA. *Tělo, společenství, jazyk, svět: ze záznamů přednášek proslovených ve školním roce 1968-69 na filosofické fakultě University Karlovy*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995. Oikúmené. str. 12

⁸⁴ Tamtéž

⁸⁵ Tamtéž

subjektivní tělo. Tyto poznatky i přes to, že se nacházíme v období novověku aplikuje objektivně. Generální pochybnosti o tělesnosti zakládá argumentem snu. Neznáme tak kritérium na odlišení snu od bdění. Descartés spolu s objevem personální dimenze, s objevem původního, bezprostředního přístupu osoby k sobě samé, objevil také fenomén personálního těla. „ Fenomén těla je pro Descarta prapřem toho, co nazývá konfúzní myšlenkou, neracionální představou, tělo je zdrojem konfúzních myšlenek, které chce vyloučit.“⁸⁶ Na Descartése navazuje John Locke. U něj se ovšem ztrácí zřetel k intencionalitě vědomí. Locka zajímá obsah vědomí, který někdy jako by splýval s tím, co nazýváme aktem vědomí.

Poté Kant přichází s myšlenkou, „že smyslovost i rozum se obojí vztahuje na dojmy. Předměty naší zkušenosti jsou výtvořem obou. Toto obojí je činnost čistě duchovní a tak naše tělo je opět předmět mezi předměty.“⁸⁷ To znamená, že tělesnost se zde nepopírá, ale fakt, že máme tělo, je nahodilý fakt, jako jiné dojmy, který nemůžeme dále vysvětlovat.

Po Kantovi přichází francouzský filosof Maine de Biran, který odmítá Kantovu abstraktní metodu a znovuobjevuje personalitu a subjektivní tělo. Chce postihnout individuální, personální já. Vypracovává moderní pojem tělesného schématu z psychiatrie, to znamená všeobecné povědomí o rozdílu mezi mým tělem a ostatními věcmi. Přesto všechno je jeho pojetí spjato s karteziánismem. „ Zdůrazňuje sice odkázanost na organismus, ale nicméně ostře zdůrazňuje, že úsilí vyplývá z hyperorganického principu - autonomního, a celé pojetí opět vyústí do ryzí spirituality tohoto principu.“⁸⁸

Další, kdo se zabýval tímto problémem, byl Husserl, zejména v příspěvku v *Ideen II*, dále Sartre, Merleau Ponty, který ve svých spisech zdůrazňuje problematiku tělesnosti a Heidegger či Gabriel Marcel.

⁸⁶ Tamtéž str. 20

⁸⁷ PATOČKA, Jan a Jiří POLÍVKA. *Tělo, společenství, jazyk, svět: ze záznamů přednášek proslovených ve školním roce 1968-69 na filosofické fakultě University Karlovy*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995. Oikúmené. str. 23

⁸⁸ Tamtéž str. 24

„Vlastní tělo je temný prostor nezbytný k tomu, abychom na plátně kina viděli projekci, co jsme, aniž bychom to mohli objektivizovat, co jsme - nikoli fyziologicky.“⁸⁹

„Tělo je předmět absolutně nulový, to znamená, tak blízký, že není tematický - co při svém prožívání neprožíváme, co ve většině případů přehlízíme. Avšak za určitých okolností se stane tematickým jako žádný jiný předmět: afektivní předmět (jen ve svém těle pocítujeme bolest a slast).“⁹⁰ Měli bychom si uvědomit, že naše tělo není nějaká věc, je momentem situace, ve které se zrovna nacházíme a také dle toho i reaguje. Protože naše tělo je situační pojem, má také charakter lidské situace. Můžeme o něm hovořit, prožívat jej, distancovat se od něj, ale zkrátka vždy to bude naše tělo.

Kdybychom měli shrnout dosavadní fenomenologické myšlenky vlastní žité tělesnosti, řekli bychom, že vlastní tělesnost se nám dává jako síla, dynamismus, který se vrhá do předmětnosti. Zde rozeznáváme tři momenty: první je obecný moment emocionálního umístění, jak se mám, jak se nacházím. Dále je to aktivita spolu s rozvrhem možností, která má charakter tělesnosti. Jedná se o dynamismus, jakožto horizontkou danost. Tělesnost, dynamismus v sebeumístování do věcí je zároveň něčím skrytým, horizontem, manifestuje se zvláštním způsobem, je to „temnota projekčního sálu nutná k tomu, aby se mohl objevit obraz.“⁹¹ Dalším momentem je, personální moment, což je moment naší tělesné aktivity a má situační strukturu.

Co úzce souvisí s naší tělesností, je nálada. V náladě totiž tkví náš postoj a ten prozrazuje naši náladu. Náladu nás brzdí nebo otevírá. Postihujeme ji tělesně, pocítujeme ji na naší dynamice. Postihujeme v ní určité možnosti, někdy totiž žijeme v modu proti všem, navzdory, jindy lehce, okřídleně. Tělesný, dynamický subjekt tkví v této poloze. Další komponenty toho, jak se máme je např. slast, bolest a to jsou tělesné stavy v rámci sobě

⁸⁹ Tamtéž str. 25

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ PATOČKA, Jan a Jiří POLÍVKA. *Tělo, společenství, jazyk, svět: ze záznamů přednášek proslovených ve školním roce 1968-69 na filosofické fakultě University Karlovy*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995. Oikúmené. str. 38

rozumějíciho prožívání. K čemu tedy dle Patočky náleží tělesnost? Tělesnost přináleží k tomu, v čem se člověk momentálně nachází a to přináleží k situovanosti a k pohybu. Máme-li vysvětlit pohyb naší existence, její základní pohybovou rozmanitost dle Patočky je třeba se odvolat na trojici základních pohybů, které na sebe navazují. Jedná se o pohyb zakořenění - zakotvení, což je instinktivně afektivní pohyb naší existence. Dále je to pohyb sebezprodlužování, sebezprojekce, což popisujeme jako pohyb vyrovnání se s realitou, kterou zpracováváme, je to pohyb odehrávající se v oblasti lidské práce. Třetím a nejdůležitějším pohybem je pohyb existence v užším smyslu slova, který je vůči prvnímu a druhému pohybu charakterizován tím, že těmto předcházejícím oblastem, rytmům se snaží dát celkové uzavření a celkový smysl. Jedná se o sebezískávání v tom smyslu, že vše, co v předchozích pohybech leží mimo náš zorný úhel, co se tam snažíme vyloučit a nevidět, má zde být určitým způsobem do života integrováno. Jedná se o pokus prolomení pozemskosti. Odpoutání od jednotlivin nám dává půdu, na které konečnost, situovanost, pozemskost, smrtelnost právě integrujeme do existence, co jsme dříve neviděli, je nyní viděno v pravém slova smyslu. Existence ve smyslu tohoto třetího pohybu není ani zakořenění do světa, ani prodlužování bytí, nýbrž samostatná úloha pro celý náš život jakožto celistvý.

5 Gender - nová ideologie

Každý z nás si jistě všimá, že společnost se nachází v procesu, jemuž předchází řada změn. Ať již politických, ekonomických, právních či rodinných, dotýkající se každého z nás. Každé druhé manželství je nestabilní, záhy se rozvádí a nesplňuje tak zásadní předpoklady a hodnoty, které by mělo vytvářet. „Rodina je založena na věrném vztahu muže a ženy v manželství, kteří dávají život dětem a vynakládají své úsilí, aby z nich vychovali zdravé a výkonné jedince. To vše je nyní zpochybňováno novým pohledem na člověka, na pohlavní identitu muže a ženy a normy sexuálního chování. Klíčovým pojmem této revoluce je gender.“⁹²

Co znamená pojem gender? „Gender znamená sociální rod, který se může shodovat s biologickým pohlavím, ale také nemusí. Původně se jednalo o gramatický pojem pro rozlišování rodu slov (ten, ta, to). Na světové konferenci OSN i ženách v Pekingu v roce 1995 bylo prosazeno, že slovo pohlaví jako výraz pro dvojpohlavnost muže a ženy bylo nahrazeno slovem gender.“⁹³

Vidíme, že tento pojem se používal už od 90 let. Avšak dnes nabírá nových rozměrů. V souladu s vývojem této situace se však i pod pojmem gender může skrývat společenská nerovnost mezi heterosexuální většinou a homosexuální menšinou, nerovnost mezi mužem a ženou, která je vesměs zamlčována, ale feministky vědí své. K hlavním otázkám může patřit generová rozdílnost nesoucí v sobě přímou a nepřímou diskriminaci jedince, dále gender a násilí na menšinách, či ženách, dále otázky generového mainstreamingu a v neposlední řadě též cíle a struktura organizace z perspektivy rovných příležitostí pro ženy a muže a samozřejmě mnoho dalších otázek týkajících se tohoto choulostivého tématu a uchopení celé problematiky. Možná snad můžu říci, že i v dnešní době se jedná o jakési „tabu.“ Mnoho

⁹² KUBY, Gabriele. *Gender: nová ideologie ničí rodinu*. V Brně: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 5

⁹³ KUBY, Gabriele. *Gender: nová ideologie ničí rodinu*. V Brně: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 6

lidí ví o nespravedlnostech našeho světa, ale stejně nejsou schopni a možná se i bojí věci pojmenovávat tak, jak doopravdy jsou.

Od toho je tu gender a tzv. gender studies. Ano, v dnešní době už můžeme tuto problematiku dopodrobna uchopit v podobě studia a to nejen v zahraničí ale už i u nás v České republice, např. na Karlově Univerzitě. Dále gender studies jako nezisková organizace pořádá tři denní kurzy mající za cíl vysvětlit lidem, co je to vlastně gender a můžete se tak zapojit do mnoha projektů, které nabízí. Jedním ze zajímavých projektů, nejen pro všechny feministky je např. připomenutí mezinárodního dne žen, který se koná pravidelně dne 8. března. Pokud bychom měli tedy shrnout dosavadní obraz o genderu a genderové problematice, můžeme v první a ne zcela pochopené fázi říci, že se jedná o ideologii, která nerespektuje přírodu a přirozenost člověka, kdy muž dělá mužem jeho pohlaví a ženu rovněž. To vše je jaksi popíráno. Odpovědí nám zde může být, že tato identifikace, samotné ztotožnění se být mužem či ženou je velmi ambivalentní a nestabilní. „Vždy na to doléhá ambivalence a to právě proto, že za každou identifikaci je třeba zaplatit nějakou cenu, že se k ní dojde jen za cenu ztráty nějakého jiného souboru identifikací a nuceného přibližného ztělesnění normy, kterou si člověk nikdy nevolí, normy, která si volí nás, avšak kterou obsazujeme, převracíme a přeznačujeme v té míře, v jaké se jí nedaří nás celé a bezvýhradně určovat.“⁹⁴ My si tedy nevolíme, kým se narodíme, v jakém těle, jestli v mužském nebo ženském a je třeba se s tím ztotožnit. Nicméně mezi námi je spousta z nás, kteří se s tím nikdy neztotožní. Narodili se jako určité pohlaví, ale necítí se být tímto pohlavím. Tuto a další problematiku řeší gender. „Avšak to, co ukazují nejen zahraniční výzkumy je, že koncept rodové rovnosti je především lidskost - právním horizontálním konceptem. Na rozdíl od feministické agendy je koncepce člověka, který je imago dei výrazně horizontální a zakládá

⁹⁴ BUTLER, Judith. *Závažná těla: o materialitě a diskursivních mezích "pohlaví"*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. Limes (Karolinum). str. 173

hodnotu důstojnosti ve vztahu s Bohem.“⁹⁵ Pojdme tedy podrobně prozkoumat tuto „choulostivou“ problematiku, která nás dnes již všude obklopuje, vyrůstáme a žijeme v ní.

5.1 Sexuální revoluce dnes a dříve

Dříve všeobecně platilo, že pokud byl lid s něčím nespokojený, chtěl změnit dosavadní poměry a to zejména vyvoláním povstání neboli revolucí. Ty měly vést k větší rovnosti, svobodě a celkově lepší budoucnosti. Ne vždy se tomu samozřejmě tak stalo.

Sexuální revoluce dnes vychází z elit, postupně mění naše dosavadní hodnoty i životy. Postmoderní etika přináší velké změny. „Povyšuje jedince na svévolnou suverenitu a absolutizuje jeho právo na svobodnou volbu.“⁹⁶ Být takto svobodný přináší nejen práva, ale i povinnosti a to si mnozí z nás nechtějí připouštět.

„Ve jménu svobody se proklamovala a propagovala nová práva, aby bylo možno podkopat kulturní a náboženské tradice: právo na volnou lásku, právo na antikoncepci, právo na potrat, na umělé oplodnění, na svobodnou volbu sexuální orientace, práva dětí vůči rodičům. Pojem svoboda, který je v pozadí, je amputovaný pojem odtržený od pravdy, zodpovědnosti, blaha druhého, od všeobecného blaha. Svádění k těmto novým nárokům se spojuje s egoismem autonomního jedince.“⁹⁷ Myslím si, že téma svobody je natolik rozsáhlé, že se tímto pojmem nebudeme zde zcela zabývat. Nicméně, není na tom opravdu trocha pravdy, že pokud hlásáme volnou lásku a právo na potrat, právo na antikoncepci atd. to všechno je tak trochu naše sobeckost. Všichni máme tato práva, ale dle mého názoru ne každý si uvědomuje důsledky, které z nich vyplývají. Pokud například žena hlásí svobodné právo na antikoncepci, je vše v naprostém pořádku je to její právo a její věc avšak, pokud bychom se detailně zamysleli, co když např. díky antikoncepci nebude moci otěhotnět a na to jsou vždy

⁹⁵ JENÍK, Lukáš. *Gender*. Trnava: Dobrá kniha, 2018. str. 23

⁹⁶ KUBY, Gabriele. *Gender: nová ideologie ničí rodinu*. V Brně: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 86

⁹⁷ Tamtéž str. 88-89

potřeba dva. Proto už to není jen její právo ale i právo „toho druhého“, ať už partnera či manžela. Ten samý může být příklad s potratem, i na to jsou vždy dva, nikdy na to žena není sama a má právo o tom říci, komunikovat ať už s partnerem, manželem, maminkou, přítelkyní, s kýmkoli, ale není to jen její právo jakožto právo „matky rodičky“.

Zdraví a svobodná volba, upevňování postavení žen, neuspokojené potřeby, kvalitní péče, reprodukční zdraví, to jsou ony zavádějící slovní obaly, do nichž je zabalena strategie redukce populace. Každá žena na této planetě musí mít možnost volby, kolik by chtěla dětí, a proto jí Spojené státy a agentury OSN poskytují péči o reprodukční zdraví. Tento pojem je krycím pláštěm pro antikoncepční prostředky, bezpečný potrat a sterilizaci.“⁹⁸

Jistou formou sexuální revoluce je i světová konference žen v Pekingu v roce 1995. V rukou jí však měly radikální feministky a jejich cílem bylo prosadit výraz gender jako náhradu za slovo pohlaví. Avšak celé to bylo poněkud jinak. Začaly se falšovat překlady, na poslední chvíli se konference prodlužovala apod. „ Pekingská akční platforma je přímým útokem na hodnoty, kulturu, tradice a náboženské přesvědčení velké většiny světové populace v rozvojových zemích jakož i v průmyslových zemích. Dokument vůbec nevyjadřuje úctu před lidskou důstojností, snaží se zničit rodinu, ignoruje manželství, znehodnocuje mateřství, žádá odchylné sexuální praktiky, sexuální promiskuitu a sex pro mladistvé.“⁹⁹

Je však opravdu gender takové zlo? Já osobně si myslím, že zlým přínosem je sexuální revoluce, která nikdy nepřinese nic dobrého. Nespravedlnost, nerovnost, útlak a mocenský boj člověk přeci nepřekoná revolucí, ale ochotou ke vzájemnému doplňování a správnou měrou alias zlatou střední cestou otevřenou ke svobodnému řešení.

⁹⁸ Tamtéž str. 90-91

⁹⁹ KUBY, Gabriele. *Gender: nová ideologie ničí rodinu*. V Brně: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 96

Pokud půjdeme do historie, měli bychom zmínit Francouzskou revoluci, která přinesla ideály rovnosti, svobody a bratrství. Co však máme na mysli, když myslíme svobodu v sexuální oblasti? Znamená to cestu k revoluci od sexuálního osvobození přes sexuální sadismus k vraždě. Jedná se o román Justina od markýze de Sade, který v něm naprosto přesně popsal všechny myslitelné i nemyslitelné sado - masochistické perverznosti.

Margret Sangerová sehrála hlavní roli v další sexuální revoluci a to tentokrát v propotrátovém hnutí. Původně komunisticky orientovaná feministka sama žila tak, jak propagovala své myšlenky volného sexu. Což má samozřejmě spousty následků. Jedním z nich jsou četné aféry s vlivnými muži, což s sebou nese: sexuální chaos, zničené vztahy, zanedbané děti, závislosti končící v zoufalství a šílenství. Margret si však šla tvrdě za svým a založila Americkou ligu pro regulaci porodnosti, která však zastávala eugenicko - rasistické cíle. „Velký problém civilizace spočívá v tom, že má zajistit relativní přírůstek cenných, nikoliv méněcenných nebo dokonce škodlivých prvků v populaci. Tento problém budeme moci zvládnout jen tehdy, pokud přihlédneme k nesmírnému vlivu dědičnosti. Zabránili bychom tak nevhodným lidem, aby se rozmnožovali, zejména pokud je zlý charakter těchto lidí příliš bezostyšný tak, aby se jim v tom určitě mělo zabránit. Kriminálníci by měli být sterilizováni, méně nadaným by se mělo zakázat přivádět na svět potomstvo. Měli bychom zajistit, aby děti měli především vhodné lidi.“¹⁰⁰

To je dle mého názoru hodně radikální tvrzení. Jistě by bylo přínosem, aby se geny vzdělaných rodičů předávali dál na své potomky a ty zase na jejich potomky. Realita je však jiná. V první řadě děti dnes mají lidé, kteří si děti „pořídí omylem“, to mohou být prostě vyučení lidé, kteří nakonec přijmou osud v podobě potomstva, jež se stalo nedopatřením. Možná, že to udělají jen z důvodu, aby už nemuseli snášet hrůzostrašné pracovní nasazení v továrnách, obchodech apod. Co je pravým důvodem se nikdy nedozvíme. Děti by se však

¹⁰⁰ Tamtéž str. 40-41

měli rodit z lásky. A tomu tak bohužel nebylo a dodnes není v mnoha případech. To, že by násilníci a kriminálníci neměli mít děti je už z racionálního hlediska nemožné. Nikdy se naštěstí neprosadila sterilizace, pokud jedinec sám nechtěl a nedal k tomu svolení. Při zamyšlení se nad touto problematikou musím říci, že není ani tolik důležité kdo dítě zplodí, ale kdo jej vychová. Výchova je totiž klíčová pro celkový rozvoj dítěte. Výchovou můžeme formovat jedince na jeho cestě k jeho životním úspěchům. Jedině tak rozhodneme, kým se do budoucna stane.

Další sexuální revolucí je revoluce 20 století, jež má kořeny v marxismu. Jedná se tedy o dialektický materialismus rozvinutí Karlem Marxem a Bedřichem Engelsem. Marx měl velmi disfunkční život. Jeho dvě dcery spáchaly sebevraždu, sám neměl peníze a žil z finanční podpory od Engelse. Asi je netřeba zde opakovat marxistické učení. Zajímavostí je, že ženskou otázku transformovali Marx a Engels na jak jinak třídní otázku. „první třídní protiklad, který se v dějinách vyskytl, se kryje s vývojem antagonismu mezi mužem a ženou v monogamním manželství a první třídní útlak vznikl utlačováním ženského pohlaví mužským. Podmínkou osvobození ženy je integrace do výrobního procesu.“¹⁰¹ Na tom něco pravdy bude. Když ženy začaly pracovat, mohly se tak vyrovnat mužům. Já si však myslím, že socialistická žena byla hotový kyborg. Rodila, vychovávala děti, vařila, prala, pekla, žehlila, šila, řídila traktor a hlavně budovala socialismus. To není přece nic samozřejmého. Za to, je třeba vyřídít všem ženám hluboký obdiv a díky.

Mezi předposlední sexuální revoluci a revolucionáře, kterou zde chci zmínit (samozřejmě je jich nespočet, zde uvádím jen ty, které mi pro tuto práci přijdou nejzajímavější a nejpodnětnější), patří hlubinná psychoanalýza Sigmunda Freuda

¹⁰¹ KUBY, Gabriele. *Gender: nová ideologie ničí rodinu*. V Brně: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 42

a zakladatele analytické psychologie Carla Gustava Junga. Psychologie Sigmunda Freuda je založena na psychoanalýze, která se soustředí především na nevědomé procesy a obsahy. Jedná se o vědomí, které je nám velmi snadno přístupné, podvědomí, které si uvědomíme, pokud doopravdy chceme a fascinující nevědomí, které je předmětem potlačovaných žádostí a pudů a je tím, co Freud nejvíce zkoumal. Co se týče psychiky obecně, dělí ji na: Id, kde údajně vládou zvrhlé pudy, nejvyšší principy slasti a vášně, dále emancipované Ego, princip uvědomění a reality a Superego, které můžeme nazvat rodičem a rodičovskou autoritou v nás. Z jeho „sexuální“ psychologie vytěsnil Boha a celkově veškeré náboženství, které je pouze infantilním zbožným přáním o světě a o člověku.

Oproti tomu Carl Gustav Jung spojuje psychoanalýzu se spiritualitou. „Bůh je dobrý i zlý zároveň a v člověku může tak existovat jednota dobra a zla - svatební sjednocení opačných polovin.“¹⁰² Samozřejmě, více než náboženstvím se zabýval odvrácenou, temnou stranou náboženství a to přesně okultními vědami, pro něž byl velmi zapálen již od raného mládí.

Poslední ze sexuální revoluce je propagandou ženství, v podobě Simone de Beauvoirové a na to se pokusím dále navázat v další kapitole o feminismu. Simone de Beauvoirová napsala knihu, feministickou esej s názvem: *Druhé pohlaví* (*Le deuxième sexe*).

Byla známou propagátorkou volné lásky s Jeanem-Paulem Sartrem, jelikož jí na něj až tolik záleželo, tolik jej milovala a v žádném případě se jej nechtěla vzdát, tak jí údajně nic jiného nezbylo a bylo to lepší než být ve vztahu nefunkčním nebo žádném.

„Ženami se nerodíme, ženami se stáváme.“¹⁰³ Co však má tento výrok znamenat? To, že dříve ženy museli popřít vlastní identitu ženství a styděli se za to, že jsou ženami. Nyní nastal čas zpretrhat okovy, jež nám dali muži. Nyní je čas ukázat, že ženy jsou soběstačné, silné bytosti, ochotné riskovat pro lásku cokoli a mohou si užívat volnosti

¹⁰² Tamtéž str. 52

¹⁰³ KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 60

a nespoutaných radovánek stejně tak, jako muži a to aniž by měly být označovány za lehké děvy. S tím vším mi nezbyvá nic jiného než souhlasit avšak s čím rozhodně nesouhlasím je výrok, že „těhotenství je zohavení a plod je pouhý parazit, nic víc než maso.“¹⁰⁴ Sama Beauvoirová se chlubila dvěma potraty. Potrat dnes je lidským právem, každý máme právo rozhodnout se, zda půjdeme na potrat či ne. Beauvoirové však nešlo o lidské, potažmo ženské právo ale o rozvrácení a zničení rodiny, manželství, které nemohou existovat beze spojení muže a ženy v jeden celek a dále disfunkčních společenských struktur za pomoci neustálého mocenského boje proti mužům. Takto sexuální revoluce v podobě feminismu a mnohých radikálních struktur vypadat rozhodně nemají.

5.2 Od feminismu ke genderové ideologii

Rovnoprávnost, tento ideologický boj trvá již od nepaměti. Víme ale doopravdy co to ona rovnoprávnost je, co obnáší a proč za ní vlastně bojujeme? Ženy byly do 20 století pod nadvládou mužů, často byly opomínány jako ženy a kolikrát i jako lidské bytosti. Muži byli do té doby tvůrci zákonů, filosofové, spisovatelé, vědci, ...

Ženám nebylo umožněno studovat, zastávat nějaké vyšší postavení, v životě se mohly jen stěží uplatnit. Dokonce i v náboženství se odráží podřízenost a slabost ženy a to například ve vyprávění o Evě nebo o Pandořině skřínce. Neustále se snažíme dokázat, že žena je podřazena, nebo nadřazena muži, ale uniká nám ona rovnost, která je však rovností i nerovností zároveň, spravedlností i nespravedlností zároveň. O tom, že žena byla stvořena až po Adamovi a je tak bytostí druhotnou, říkají jedni, druzí na to namítají, že Adam byl jen pokus a lidská bytost v plné dokonalosti se podařila, až když byla stvořena Eva. Jak to však bylo doopravdy? Na to neustále hledáme odpověď a stále nám uniká. Možná, kdybychom se na chvíli odprostilí od slov jako je podřízenost nebo nadřízenost a neustále za vším nehledali

¹⁰⁴ Tamtéž

ideologickou rovnost, možná teprve by se nám povedlo to, co se ještě nikdy nikomu nepovedlo. Dalším příkladem podřízenosti, o níž zde mluvíme, může být římský zákoník, který omezuje práva ženy, poukazuje na její slabý rozum a křehkost, kdy se žena oslabením rodiny stává nebezpečím pro mužské dědice. I sv. Augustin považuje ženu za něco, co nemá pevnost ani stálost. Až v 18. století se někteří hluboce demokratičtí muži dovedou podívat na ženskou otázku objektivně. Tak například Diderot, který se snaží dokázat, že žena je lidská bytost stejně jako muž. Později tuto tezi hájí Stuart Mill.

V 19. století opět vyvstala otázka ženství. Žena má být ve vlastnictví muže a má být vyhrazována pro domácnost. Ženy se totiž jevily jako nebezpečné konkurentky všem mužům, protože byly zvyklé pracovat za mnohem nižší mzdou, na nižších pozicích, i když mají stejné vzdělání jako muži. Je dobré si uvědomit, že když ženy žádaly o stejná práva, jako mají muži, to znamená politická práva, právo na vzdělání a lepší sociální podmínky, nechtěly mocenský boj mezi pohlavím, nechtěly oddělení sexuality od mateřství, nechtěly ničit a degradovat svazek manželský a celou rodinu i hodnoty s ní spojené. Chtěly jen nebýt těmi podřadnými, což si přeje dodnes spousta mužů, díky mužské ješitnosti nemůžou unést to, že žena je nejen krásnou bytostí, ale i vzdělanou, chytrou společenskou bytostí s možností a chutí se prosadit. S výjimkou radikálních feministek. Ty bojovaly proti všemu, co bylo nejen ženám, ale lesbičkám jako takovým odepřeno. „Bojovali za přeměnu společnosti, která by je konečně vysvobodila z vlastní nenormálnosti tím, že uskuteční dekonstrukci polární sexuální identity muže a ženy i dekonstrukci vynucené heterosexuality.“¹⁰⁵

Vraťme se však k útlaku žen. „V časopise *Hebdo-Latin* nedávno jeden student prohlásil: každá studentka, která se stane lékařkou nebo advokátkou, nás okrádá o jedno místo.“¹⁰⁶ Takový muž o sobě rozhodně nemá pohybnosti. „Pro muže je obtížné ocenit

¹⁰⁵ KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 76

¹⁰⁶ BEAUVOIR, Simone de a Jan PATOČKA. *Druhé pohlaví: výbor*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1967. Malá moderní encyklopedie (Orbis). str. 18

nesmírnou důležitost společenských diskriminací, které se navenek jeví bezvýznamné a jejichž mravní a duševní odezvy u žen jsou tak hluboké, že se může zdát, že pramení, v původní přirozenosti žen. Muž, i když má k ženě největší sympatie, nikdy dobře nezná její konkrétní situaci.“¹⁰⁷

Dnes se nám již podařilo vrátit ženám výsady lidské bytosti a tak máme to štěstí, že možnosti, které dříve ženy neměly a neznaly. Mohou se tak prosadit jako svobodné bytosti, prostřednictvím demokratických ideálů. Ženy tak mají stejnou lidskou důstojnost a nezávislost jako muži. Avšak, jen málo, který muž umí na ženě ocenit její vzdělanost a obecnou chytrost.

¹⁰⁷ Tamtéž str. 21

6 Subverzivní genderová teorie Judith Butlerové

Hlavní představitelkou generová teorie je filosofka Judith Butlerová, která spojuje pojetí genderové teorie s otázkou tělesnosti jakožto materiality, která je podmíněna symbolickými mechanismy. Je považována za nejdůležitější teoretičku teorie queer. „To má odstranit uvěznění v pojmech, které dokonce i za popření heterosexuality, heterosexualitu v sobě ještě stále obsahují, tedy pojmy jako lesbička, homosexuál, bisexuál, transsexuál. Protiklad heterosexuality a homosexuality se má odstranit ve prospěch totálního zrušení sexuální identity, protože až pak bude úplně překonána hegemonie nucené heterosexuality a člověk dosáhne úplné svobody a sebeobjevení.“¹⁰⁸

Patří od roku 1999 ke skupině Guggenheim Fellowship, od roku 2001 k Rockefeller Fellowship, roku 2004 jí byla udělena cena Brudner Prize na Yaleské univerzitě za mimořádné zásluhy v oboru lesbian and gay studies, roku 2008 byla vyznamenána cenou Andrew W. Mellon Award, která je dotována půldruhým milionem dolarů a příjemcům má umožnit, bádát a učit za mimořádně příznivých podmínek. Od roku 2012 je hostující profesorkou na Kolumbijské univerzitě.

Judith Butlerová rozpracovává skutečný dialog s feministickými teoretičkami jako je například Luce Irigarayová nebo Julia Kristeva, s gay a lesbickou subkulturou obecně. Tento dialog tvoří i rozprava s významnými filozofy druhé poloviny dvacátého století (Michel Foucault, Louis Althusser, Jacques Derrida), tak i psychoanalytičtí psychologové jako Sigmund Freud, Jacques Lacan. To vše završuje politickou teorií Ernesta Laclaua a Slavojě Žižky. Roku 1990 jí vyšla kniha: *Problémy s tenderem, feminismus a podryvání identity*. Kniha je nazývána jako základní dílo genderové ideologie. Na to navazuje kniha: *Závažná těla, o materialitě a diskursivních mezích pohlaví*. Ptá se: „Jak je možné, co nejlépe narušit sexuální kategorii, která podporuje hierarchii pohlaví a nucenou heterosexualitu? Úkolem je

¹⁰⁸ KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 80

decentralizovat vynucenou heterosexuálnost a účinně deregulovat strnulé, hierarchické sexuální zákony.“¹⁰⁹

Jelikož je Judith Butlerová lesbička, současné uspořádání společnosti ji přijde omezující a diskriminující. Její teorie je však velmi složitá, díky bohatému avšak těžce srozumitelnému filosofickému jazyku, a tak čtenáři jen bedlivě poslouchají. Přitom chce destabilizovat základy lidského řádu „subverzivním zmatením“ a zvýšením počtu pohlavních identit. „Biologické pohlaví je ideální konstrukt, který se časem nevyhnutelně zmateriáluje. Není to pouhá skutečnost nebo statický stav těla, ale proces, při němž je biologické pohlaví materializováno regulujícími normami a této materializace je dosahováno vynuceným soustavným opakováním těchto norem.“¹¹⁰ Tuto teorii „převratu“ podporují a prosazují akademické elity tohoto světa.

Pohlaví je vlastně fantazie, neexistuje reálně, je to něco, co se nám často opakuje, až tomu uvěříme. Identita je pohyblivá a flexibilní a může se v průběhu života kdykoli změnit. Tím pádem neexistuje mužská nebo ženská identita jakožto bytost. Pokud tedy pohlaví neexistuje, za co a proč tedy neustále bojují feministky? Bojují přeci za rovnoprávnost mužů a žen, ty radikálnější za nadvládu žen nad muži. Podřízení si muže, je sen každé radikálnější feministky. I sama Judith Butlerová si klade otázku, zda se feminismus může obejít bez kategorie muž a žena? Skutečným cílem je však zrušení identity pohlaví, protože jen potom se jednotlivec osvobodí od diktatury přírody, zrealizuje úplnou svobodu volby a sebeobjevení, které lze kdykoliv změnit. Jen do té doby, dokud budou ženy existovat, je možné utlačovat, jen do té doby, dokud bude existovat heterosexuální vynucená normalita, je možné potlačovat jiné formy žádostivosti.“¹¹¹ Osobně si myslím, že i kdyby nebyla kategorie žen, vždy bude

¹⁰⁹ BUTLER, Judith. *Trampoty s rodem: Feminizmus a podryvanie identity*. Aspekt, 2003. str. 8-11

¹¹⁰ BUTLER, Judith. *Závažná těla: o materialitě a diskursivních mezích "pohlaví"*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. Limes (Karolinum). str. 21

¹¹¹ BUTLER, Judith. *Trampoty s rodem: Feminizmus a podryvanie identity*. Aspekt, 2003. str. 209

někdo, kdo je utlačovaný a někdo, kdo utlačuje. Můžou to být černí a bílí, chudí a bohatí, nemocní a zdraví, nešťastní a šťastní apod.

Zajímavostí je, co Judith Butlerová říká o tabu incestu. „Tabu incestu je přesně ta právní norma, která údajně zakazuje touhu po incestu a zároveň prostřednictvím mechanismu nucené identifikace produkuje určité generově definované subjektivity. Tabu incestu navíc zahrnuje i tabu proti homosexualitě.“¹¹² Musím nesouhlasit s tímto tvrzením, jelikož tabu incestu a homosexuality jsou pro mne dvě odlišné věci. Tabu incestu je „opravdovým tabu“, něco, „co se nedělá“. U nás incest považován za trestný čin a tzv. sexuální deviaci. Homosexualita je věc jiná. Dnes už to není považované za tabu. I když si možná někteří rodičové a prarodičové myslí, že je to nemoc. Avšak homosexualita není trestný čin, není zakázaná a ani to není něco, co se nám tolik příčí. Může být vrozená, a nebo zkrátka se k ní přikloníme na základě špatných zkušeností s opačným pohlavím. Já to беру jako svobodnou volbu každého z nás, jestli zůstane heterosexuální, a nebo se stane homosexuální či bisexuální.

Myšlenkové pochody, které objasňuje, vedou k tomu, že neexistují dvě pohlaví - muž a žena, ale mnoho pohlaví podle sexuální orientace, zda je dotyčný homosexuál, lesbička, bisexuál, transsexuál, intersexuál, nebo mající jakoukoliv jinou sexuální orientaci. Děti se dle ní nepočnou na základě lásky v manželském svazku, jsou pěstovány za pomoci moderních metod dárcovství semene, náhradního mateřství, umělé dělohy apod. Ne láska, ale technika a vládnoucí genová manipulace.

¹¹² Tamtéž str. 118

7 Tělesnost ve vztahu k médiím: nový morální mor

Média ve vztahu k tělesnosti prezentují to, co člověk chce vidět a slyšet, proto je to tak vzrušující. Nezobrazují běžnou realitu, což si většina lidí neuvědomuje. To, co vidíme, se do nás obtiskne a tak nekontrolovatelně konzumujeme perverznosti ve všech podobách. „Pojem pornografie je umělé slovo, odvozené ze staré řečtiny, složené ze slov nemravnost a písmo. Pornografie tedy znázorňuje nemravnost písemně.“¹¹³ Dříve bylo erotickým a sexuálním projevem pohlazení a objetí, poté se to změnilo na polibek na tvář, z toho se stal polibek na ústa a dnes jsme již zaplaveni sexuálními podněty, které v nás mají nabudit vzrušení a vyvolat dnešní už zcela „normální“ perverzi.

Dříve pornografie nebyla pornografií ale spíše jakýmsi nemravným obsahem, šířící se kresbami a ústní lidovou slovesností, což bylo velmi omezené, ale hlavně zakázané. Poté se okovy pornografie začaly přetrhávat a šíření se tak stávalo legálním od 18 let, kdy se předpokládá, že v 18 letech je člověk rozumný, zodpovědný a vývojově dokonalý. Pornografie se postupně začala šířit jinými, moderními způsoby, prostřednictvím fotek, filmů, videí a hlavně za pomoci dobrého sluhu, ale zlého pána: internetu. Předními producenty pornografie byly zejména skandinávské země. „Legální obchod s porno materiály ve světě dosáhl v roce 2006 obratu asi padesát sedm miliard dolarů. Co se týká webových stránek a produkce sex - filmů, je Německo po USA na druhém místě. Největším legálním producentem je Beate Uhse AG.“¹¹⁴ To, že pornografie je výlučně zábavou mužů už pár desítek let neplatí. „Poslední dobou podle odhadů tvoří třetinu konzumentů ženy, podle Beate Uhseové dokonce 60 %. Jedenačtyřicet procent všech žen v USA prohlíží alespoň jednou měsíčně porno weby, deset milionů žen pravidelně. Co se týká mladistvých, tak pro mladistvé ve věku 13 až 19 let patří internetová pornografie ke každodenní konzumaci médií. Devět

¹¹³ KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 178

¹¹⁴ Tamtéž str. 181

celých devět desetin procenta mladistvých, převážně chlapců, konzumuje denně pornografii. Studie hovoří o opalizační strategii mládeže.¹¹⁵ Dnes existují různé druhy pornografie od tvrdé BDSM pornografie až po dětskou pornografii. Existuje však i tzv. soft pornografie, pornografie speciálně pro ženy, kde se nejedná o zachycení tvrdého, nelítostného aktu za cílem co největší perverze a ponížení ženy, ale jedná se především nikoli o sex, ale o milování s partnerem a užívání si doteků, pohlázení a všeho krásného mezi dvěma zamilovanými lidmi. Co však hrozí člověku při sledování pornografie?

Měli bychom též uvést jakou míru, jak často sledovat tyto filmy, neboť se domnívám, že to je základním problémem. Ale analyzujeme to obecně. Při sledování pornografie a pornografických filmů sledujeme aktéry, kteří používají tělo jako hlavní nástroj všeho umu sloužící k získání nesčetného a veřejného potěšení, které je navíc zfalšované jen proto, aby mohlo co nejvíce sledujících dojít ke skutečnému nefalšovanému vzrušení. To si spousta z nás neuvědomuje. Bere to zkrátka tak, jak to je. Nenapadne nás brát herce v takových filmech a při takových situacích jako lidskou bytost se svými právy a lidskou důstojností, jež má každý z nás. Právě v porno průmyslu se tato lidská důstojnost vytrácí. Je to jen „sexistická zábava“ pro masu lidí, která touží po perverzích. Asi nikdo z nás při pouštění si pornofilmu nepřemýšlí o pocitech herců, o tom, že na jejich místě by mohl být kdokoliv jiný, např. někdo z naší rodiny, naše sestra, bratr či snad náš přítel. Při propůjčení těla jako veřejného nástroje se degraduje a poníží dotyčná osoba, protože přeci sestáváme nejen z těla ale i duše, kterou nejen že vytěsníme, ale redukuje ji na pudy.

Většinou se jedná o ponižování žen, jež ty jsou slabší a křehčí, ale v dnešní době najdeme i filmy s ponižováním mužů jako stejnojmennou zábavou. Účel je tedy stejný, veřejné uspokojení bez přemýšlení nad lidskou důstojností člověka. Je zde aktivní alias dominantní živel, který se dopouští sexuálního násilí na pasivním neboli submisivním

¹¹⁵ Tamtéž

člověku. Aktu se zúčastňují oba dva a diváci to jen horlivě sledují a ukájí se nad pohledem v nitru zbědovaného a nešťastného člověka. „I konzument před obrazovkou, který sleduje třeba jen úplně normální takzvané lehké porno, degraduje sám sebe, redukuje svou osobu na zvířecí funkce uspokojování pudu. Žádostivost ho žene za stále novými, silnějšími podněty, neboť intenzita vzrušení klesá, čím více se pornografickým obrazům vystavuje a jeho intenzita závislosti stoupá. Pud se stal otrokářem, oloupil jej o svobodu, nutí ho k jednání, které ničí jeho život a život jeho bližních tím více, čím déle trvá.“¹¹⁶ Zde se jedná už o závislost.

Myslím si, že tato teze je velmi vyhrocená a při občasném sledování běžné pornografie nedegradujeme sami sebe na zvířecí pud. Ten totiž máme všichni a je jen na nás, jak se rozhodneme jen používat. Porno filmy nemají jen negativní vliv na psychiku jedince. Díky nim, máme větší fantazii, kterou pak můžeme plně rozvinout s partnerem, dokážeme ve vztazích mluvit i o choulostivých „tabu“ tématech a v neposlední řadě si dokážeme více užívat intimity, která je nám daná, a kterou k životu potřebuje každý z nás. Pokud je to navíc s milovanou osobou, není nic krásnějšího. Avšak pozor na ztrátu morálních zábran, kde směřujeme k praktikám čím dál tím víc nepřirozenějším, „protože substancí závislostí je samo prolomení tabu.“¹¹⁷

Pokud dokážeme o věcech přemýšlet, vidět to, že je to jen pouhá fikce a běžný život je někde jinde a o něčem jiném, tak se rozhodně závislími a perverzními nestaneme.

Umění přemýšlet a nazývat věci pravými jmény tak, jak doopravdy jsou je to, co nás činí svobodnými lidmi, nikoli jen pouhými zvířaty s pudu, které neumíme usměrňovat. Musíme si uvědomit, že jsme jen lidé a máme právě ony zmíněné pudu, které ale dle mého názoru není

¹¹⁶ KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 183-184

¹¹⁷ KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 188

dobré potlačovat, ale usměrňovat. Potlačený pud totiž vede ještě k větší žádostivosti. Je dobré najít si správnou míru všech věcí, která je však pro každého z nás jiná.

Zvláštní nebezpečí pro mladé muže představuje tvrdá pornografie, která je na internetu snadno dostupná a velmi rozšířená. Po masturbaci budou brzy náruživě hledat tvrdší dráždivé podněty, takže i zde vzniká nebezpečí sexuálního trestného činu: mučení, znásilnění, ba nakonec i nutkání zneužívat děti jako náhradní uspokojení.¹¹⁸ Tyto tvrdší podněty však mohou, ale také nemusí přijít. Muž, který páchá nebo spáchá takto nebezpečný sexuální trestný čin je dle mého názoru psychicky narušen. Feministky však říkají, že příčina není v psychickém narušení, ale v argumentu, že znásilnění a mučení slouží jako zastrašovací prostředek k udržení žen v jejich dle mužů podřízené pozici. Feministická socioložka Diana Russel ve své práci *Politics of Rape* říká: „Znásilnění může být chápáno jako extrémní vyjádření výsostně mužských kvalit, jak je postuluje naše společnost, tedy agrese, síla, moc, tvrdost, dominance, soutěživost. Muži mají podle Diany Russell, jež ironicky parafrázuje Freuda, kastrální pocity z žen, které se dožadují (nejen) sexuální rovnosti.“¹¹⁹ Motivací ke znásilňování, mučení a dalším sexuálními činům je genderová převaha muže nad ženou. Je to zneužití moci. Muž bere ženu pouze jako sexuální objekt nikoli lidskou bytost. Opět zde narážíme na téma lidské důstojnosti.

¹¹⁸ Tamtéž str. 185

¹¹⁹ LIŠKOVÁ, Kateřina. Znásilnění jako důsledek genderových nerovností. *Sedmá generace* [online]. 27. června 2002 [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <https://www.sedmagenerace.cz/znasilneni-jako-dusledek-genderovych-nerovnosti/>

8 Neetické mediální experimentování na člověku aneb Jak bojovat za mravní a ctnostný život

To, že Gabriele Kuby zastává názor, že pornografie je špatná, to jsme se dozvěděli již v předchozí kapitole. Ona jde však ještě dál. Ptá se, zda může sexuální degradace osoby vlivem pornografie způsobit něco jiného než vážné škody na duševní, tělesné a sociální úrovni? „ Pornografie znamená úplné oddělení sexuální funkce od konkrétné osoby a tím anonymizaci sexuality. Osoby redukující sebe samy a druhé na objekt získání slasti a jsou hnány do čím dál větší degradace, ponižování, násilí, perverznosti, posedlosti. Postupně mizí všechny zábrany, dokonce se v tomto pekle stávají obětí nevázané sexuální žádostivosti i děti a kojenci.“¹²⁰ A co se tak děje s konzumenty pornografie? Postupně se mění i jejich postoj k sexualitě. Jsou citově chladnější k ženám, neznají úcty k ženám, jsou více promiskuitní a vytrácí se u nich touha po trvalém vztahu naplněném harmonií a láskou. Dnes je už velmi častá kybersexuální nevěra. Důležité jsou také deviantní sexuální úchytky, kdy si např. muži myslí, že ženám se znásilnění líbí.

Gabriele Kuby zde zmiňuje i spojení feminismu a pornografie. „ Temnou stránkou feminismu je pornografie. Navenek se deroucí sexuální síla muže nenachází v ženě útočiště a přijetí, stává se divokou a násilnou silou, která ženu znevažuje a podmaňuje si ji.“¹²¹ „Feministická kultura produkuje ženy, které nepotřebují muže, a když pak přece jen chtějí dítě, koupí si spermie ze spermobanky. Muži tak přestávají vidět důvod, aby svou větší sílu uplatňovali na ochranu ženy a jako otcové ji zodpovědně a rázně realizovali. Jeden ztratil druhého: muž ženu a žena muže. A děti ztrácejí otce a matku.“¹²² Je tomu tak, že feministická kultura produkuje ženy, které nepotřebují ke svému životu muže? Nemyslím si, že například

¹²⁰ KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 189

¹²¹ Tamtéž str. 189

¹²² Tamtéž

umírněné feministky nepotřebují ke svému životu muže. Ty bojují za práva žen a za větší rovnost, krivdy a útlaky, jež jsou na nich páčány. Opět se to týká pouze extrémních případů feministek, které razantně odmítají partnerské soužití a muže celkově. Ženy přeci potřebují ke svému životu muže, ale ne muže sobce, který touží jen ženy ovládat a manipulovat.

Jak tedy bojovat za ctnostný a mravní život, když se nacházíme ve zmatené době plné rizik a to v podobě nejen sexuality, která na nás číhá na každém rohu? Co když spadneme do závislosti na pornografii, kudy vede cesta k mravní očištění?

V prvé řadě je nejdůležitější vyhledat odbornou pomoc. Já jsem si na internetu našla stránky SAA anonymních sexholiků. Jedná se o společenství mužů a žen, kteří vzájemně sdílí své zkušenosti, sílu a naději. Jejich společným záměrem je osvobodit se od návykového sexuálního chování a pomáhat ostatním uzdravujícím se sexholikům. Nejedná se přímo o terapeutickou komunitu, program této komunity je čistě duchovní a není nijak zpoplatněný. Od návykového chování se mají osvobodit prostřednictvím dvanácti duchovních kroků.^{123/124} Další „internetovou“ pomocí je e-koučink a online kurz zdarma. Asi nejrozšířenější, nejvyhledávanější a nejstálější možností je vyhledat odbornou péči v podobě psychologa či sexuologa a poradit se přímo s ním.

123

1. Přiznali jsme, že jsme byli bezmocní vůči návykovému sexuálnímu chování – že se naše životy staly neovladatelné.
2. Dospěli jsme k víře, že Síla vyšší než naše vlastní nám může navrátit duševní zdraví.
3. Rozhodli jsme se předat svou vůli a svůj život do péče Boha, jak Mu rozumíme my sami.
4. Provedli jsme důkladnou a nebojácnou morální inventuru sami se sebou.
5. Přiznali jsme Bohu, sami sobě a jiné lidské bytosti přesnou povahu svých chyb.
6. Byli jsme zcela připraveni na to, aby Bůh odstranil všechny tyto naše charakterové vady.
7. Pokorně jsme Ho požádali, aby naše nedostatky odstranil.
8. Sepsali jsme seznam všech lidí, kterým jsme ublížili a dospěli jsme k ochotě provést nápravu.
9. Provedli jsme nápravu, kdekolí nám to situace dovolila, s výjimkou, kdy by naše počínání někomu ublížilo.
10. Pokračovali jsme v provádění osobní inventury, a když jsme chybovali, ihned jsme se přiznali.
11. Pomocí modlitby a meditace jsme zdokonalovali svůj vědomý styk s Bohem, jak jsme Ho chápali my sami a modlili jsme se pouze za to, aby se nám dostalo poznání Jeho vůle a síly ji uskutečnit.
12. Výsledkem těchto Kroků bylo, že jsme se duchovně probudili, a v důsledku toho jsme projevíli snahu předávat toto poselství ostatním sexholikům a uplatňovat tyto principy ve všech našich záležitostech.

¹²⁴ HUBÁČ, Tomáš. 12 tradic SAA - Anonymních sexholiků. *SAA anonymní sexholici* [online]. 2020 [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: https://www.saa-cesko.cz/12_tradic.html

Určitě důležitá je už i samotná prevence před vznikem závislostí. To znamená být uvědomělý, zodpovědný a přemýšlivý člověk. Uvědomovat si své hranice a nepřekračovat je. Být člověkem, který nemyslí jen sám na sebe ale i na druhé. Ví, co je to lidská důstojnost, a neomezuje svým chováním svobodu druhého.

„Vedoucí dětského a mládežnického centra Archa informují autoři o sexuální zkaženosti, která je velmi rozšířena ve spodní vrstvě velkoměst, ale lze ji pozorovat i ve vyšších vrstvách společnosti. Děti se s rodiči dívají na porno, matka má s x-tým přítelem sexuální poměr při otevřených dveřích, dívky se dobrovolně poddávají hromadnému znásilňování zvanému gang bang. Na plakátu mladých demonstrantů proti kongresu Psychoterapie a pastorače v Marburgu 2009 bylo napsáno: Raději gang bang než se modlit.“¹²⁵ Takové a jiné hrůzy se dějí každý den a týká se to každého z nás. Je potřeba proto jednat. Učit a vzdělávat děti na školách co se sexuální výchovy týče, rodiče by se neměli bát hovořit s dětmi na téma „sex“.

Děti musí vědět, že to, co vidí v porno filmech, není skutečnost a skutečnost je taková, že ženám se veřejné skupinové znásilnění a všeobecně znásilnění, mučení a zotročení muži či jedním mužem nelíbí. I když celá společnost je založena na výkonu, tak výkon muže není o tom, být porno supermanem. Jde o to rozumět principům slasti ženy a znát dobře jak sám sebe tak i ženu, vědět, co má ráda, zajímat se o ni i mimo intimní vztah, protože právě to dodává jiskru intimnímu vztahu. „To celé má být vyjádřením nejněžnějšího, nejnítěrnějšího a nejhlubšího setkání muže a ženy. Vzájemná láska naplňuje oba touhou a odhodláním odevzdat se jeden druhému, čímž se vydávají aktu, který přesahuje jejich vědomé síly, a tím překračují hranice svého Já otevřením se pro druhého. To zároveň zakoušejí jako projev jedinečnosti své vlastní i druhé osoby a podstaty opačného pohlaví.“¹²⁶

¹²⁵ KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. str. 194-195

¹²⁶ Tamtéž str. 188

Závěr: Proměny fenoménu tělesnosti od 19. století

Závěrem práce bych ráda řekla, že je jistě ještě mnoho oblastí a filosofů, o kterých by se dalo v této práci pojednat, nicméně jsem si vědoma toho, že bych takto dospěla k úplně jiným výsledkům. Záměrem mé diplomové práce bylo podání ucelenějšího obrazu a přiblížení se tématu fenoménu tělesnosti ve filosofii od 19. století za pomoci vysvětlení pojmů jako je gender, sexualita, různé podoby a formy lásky. V této práci jsem využila vlastního přístupu k problematice a mojí snahou bylo zadané téma co nejefektivněji vysvětlit a doložit. Výchozím bodem pro nás byla otázka: Jaký postoj k tělesnosti zaujímají významní filosofové od 19. století, jako je např. Schopenhauer, Nietzsche, Levinas, Patočka...? Jak všeobecně nahlíží na tělesnost a vše co je s tělesností spojené?

19. století znamená pro Evropu především politické změny, které přišly po revolucích v roce 1848, ale také průmyslovou revoluci, rozvoj vědy a zejména sexuální revoluce a všeobecné zabývání se touto tematikou. Tak, jak se měnila společnost, tak se měnila i filosofie. Definovaly se nové pojmy.

Sex se dostává do popředí ve všech formách. „Tabu“ zde přestává být „tabu“. Manželský vztah byl nejintimnější prostředek. Častá promiskuita, laskání a soulož u nesezdaných, masturbace a sledování pornografie byly považovány za hříšné a trestné. Až s dnešní dobou „sexualizace“ se vše změnilo. Lidé začínají být nespokojeni a nejistí s vlastní sexualitou a neví si rady s vlastním životem. Nepřemýšlejí o lidské důstojnosti každého z nás, o to nás pornografie připravuje. Rozpadají se manželství a ideály, ve které rodiny věřily, vzrůstá závislost na sexu nebo na pornografii, každý den narůstá počet nakažených pohlavně přenosnými chorobami, čím dál častěji se otevřeně setkáváme se sexuálním násilím na ženách a zneužíváním dětí. Čím hlouběji jsem pronikala do oblastí, o nichž jsem psala a bádala,

a kterým se filosofové od 19. století zabývající se tělesností věnovali, tím rostlo množství témat, kterým jsem se chtěla blíže věnovat.

Nietzsche a Schopenhauer promluvili otevřeně o lásce, ne však zrovna v pozitivním slova smyslu. Já si cením jejich místy až šokující upřímnosti, vycházející z jejich hloubavého, filosofického a zraněného nitra. Zažít tolikrát zklamání a odmítnutí, nelze snad mluvit o lásce jinak než o něčem, co je naší iluzí, protože pravá láska přeci neexistuje. Já jsem se snažila dokázat, že člověk musí mít přeci naději toho, že pravá láska opravdu existuje, jen bohužel málo kdo jí nalezne a udrží si ji po zbytek života. Možná, že také málo kdo umí rozeznat slova mít rád a milovat. Myslíme si, že milujeme, ale přitom vlastně „jen máme rádi“. Milovat je dar a znamená to přijmout člověka takového, jaký je, odevzdat se mu a možná se i obětovat, protože nám za to daný člověk zkrátka stojí.

Je to něco, co přesahuje naše „já“ díky „tomu druhému“. Na vybraných filosofech v této práci si cením zejména to, jak svými myšlenkami předběhli svou dobu. Možná, že někteří to vnímají jinak a v životě by si nevybrali takové téma, které jsem já sama zvolila. V této práci jsem chtěla ukázat postupnou přeměnu společnosti, zachytit daný vývoj, a správně uchopit myšlenky v tématech jako je láska a vše co k ní patří. Nechtěla jsem moralizovat a poučovat, jen otevřeně poukázat na problémy, které mi přijdou zásadní nejen pro tuto práci. Tyto problémy se týkají každého z nás, mužů i žen, dětí, jejich rodičů či prarodičů. Za tyto problémy označím již zmíněnou neexistenci pravé lásky, problémy ve vztazích obecně, genderové problémy spojené s feminismem a pornografií.

Možná si řeknete ano, o všem zmíněném již dávno víme. Ale co kdo dělá proto, aby byl svět lepším místem, místem, ve kterém se dá nikoli přežít, ale plnohodnotně žít. Možná právě proto jsem napsala tuto práci, protože i já chci mít do konce mého života šťastný láskyplný vztah, chci se vyvarovat všech věcí, které by mohly tento vztah postupně rozložit, až jej zničit úplně. Chci, aby byl založen na nejnižších hodnotách věrnosti, oddanosti a nikoli jen „mít

rád“ ale milovat, vedoucí ke splynutí těla i duše. Možná, že i já chci mít jednou šťastnou rodinu ve světě, do kterého se nebudu bát přivést nového potomka, zrozeného z čisté a pravé lásky. Ve světě, kde se nebudu muset bát o sebe, o své bližní, ve světě, kde nebude neustálé zotročování a potlačování lidských práv jedince. Bude to svět, ve kterém budu chtít žít, protože v něm najdu i to dobré. Bude v něm vládnout solidarita a ochota rozdělit se s potřebnými. Mou duchovní záchranou v tomto světě bude naděje, víra a láska, protože nikdy nevíme, v jaké fázi dějin se právě ocitáme nebo ocitneme, avšak pokud máme naději, víru a lásku, víme, že naše dějiny, dějiny lidstva, skončí dobře.

Seznam literatury

Primární literatura:

BEAUVOIR, Simone de a Jan PATOČKA. *Druhé pohlaví: výběr*. 2. vyd. Praha: Orbis, 1967.

Malá moderní encyklopedie (Orbis). ISBN 978-0-307-26556-2 .

LEVINAS, Emmanuel. *Být pro druhého: (dva rozhovory)*. Praha: Zvon, 1997. Logos (Zvon).

ISBN 80-711-3217-9.

LEVINAS, Emmanuel. *Čas a jiné: Le temps et l'autre*. Praha: Dauphin, 1997, 174 s. Studie

(Dauphin). ISBN 80-860-1933-0

LEVINAS, Emmanuel. *Totalita a nekonečno: (esej o exterioritě)*. Praha: OIKOYMENH,

1997. Oikúmené. ISBN 80-860-0520-8.

NIETZSCHE, Friedrich. *Lidské, příliš lidské: kniha pro svobodné duchy*. Vydání druhé, v

jednom svazku první (1. vyd. 1. dílu 2010, 1. vyd. 2. dílu 2012). Praha: OIKOYMENH, 2018.

Knihovna novověké tradice a současnosti. ISBN 978-80-7298-336-0.

NIETZSCHE, Friedrich. *Radostná věda*. 3., přehlednuté a opr. vyd. Praha: Aurora, 2001.

ISBN 80-729-9043-8.

NIETZSCHE, Friedrich. *Tak pravil Zarathustra: kniha pro všechny a pro nikoho = Also*

sprach Zarathustra : ein Buch für Alle und Keinen. V Praze: Rybka Publishers, 2018. ISBN

978-80-87950-24-1.

PATOČKA, Jan. *Tělo, společenství, jazyk, svět: ze záznamů přednášek proslouvených ve školním roce 1968-69 na filosofické fakultě University Karlovy*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995, 203 s. Oikúmené. ISBN 80-852-4190-0.

SCHOPENHAUER, Arthur. *Metafyzika lásky*. Olomouc: Nakladatelství Přátel duchovních nauk, 1992. ISBN 80-901-0621-8.

Sekundární literatura:

BUTLER, Judith. *Trampoty s rodom: Feminismus a podryvovanie identity*. Aspekt, 2003. 978-80-8151-028-1.

BUTLER, Judith. *Závažná těla: o materialitě a diskursivních mezích „pohlaví“*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. Limes (Karolinum), 2016. ISBN 978-80-246-3325-1.

CHAVALKA, Jakub. *Přivtělení a morálka: pojetí tělesnosti ve filosofii Friedricha Nietzscheho*. Praha: Togga ve spolupráci s Univerzitou Karlovou v Praze, Fakultou humanitních studií. Scholia (Togga), 2014. ISBN 978-80-7476-054-9.

JENÍK, Lukáš. *Gender*. Trnava: Dobrá kniha, 2018. ISBN 978-80-8191-169-9.

KOUBA, Pavel. *Nietzsche: filosofická interpretace. 2., opr. vyd.* Praha: OIKOYMENH, 2006. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 80-729-8191-9.

KUBY, Gabriele. *Globální sexuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*.

Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87864-13-5.

KUBY, Gabriele. *Gender: nová ideologie ničí rodinu*. V Brně: Kartuziánské nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87864-18-0.

PECHAR, Jiří. *Otázky Nietzscheva myšlení*. 2012. ISBN 978-80-7007-376-6.

Abstrakt

CENCINGROVÁ Barbora, *Fenomén tělesnosti: ve filosofii od 19. století*, České Budějovice 2020, Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, katedra pedagogiky, vedoucí práce: PhDr. Bc. Zuzana Svobodová Ph.D.

Klíčová slova: Tělesnost, tělo, gender, sexualita, láska.

Diplomová práce se zabývá Fenomémem tělesnosti: Ve filosofii od 19. století v „moderní“ filosofii obecně, na pomezí osobního těla, umění a sociální problematiky, genderového vymezení a vymezení ve vztahu k médiím. Filosoficky se zaměřuje na problematiku pojetí tělesnosti ve filosofii u Friedricha Nietzscheho, Arthura Schopenhauera, Jana Patočky, Emmanuela Levinase a dalších.

Abstract

CENCINGROVÁ Barbora, *Fenomén tělesnosti: ve filosofii od 19. století*, České Budějovice 2020, Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, katedra pedagogiky, vedoucí práce: PhDr. Bc. Zuzana Svobodová Ph.D.

Keywords: Corporeality, corpus, gender, sexuality, affection.

The thesis deals with the phenomenon of corporeality: in philosophy since the 19th century in the "modern" philosophy in general, on the border of the personal corpus, art and social issues, gender definition and definition in relation to the media. Philosophically focuses on the concept of corporeality in philosophy by Friedrich Nietzsche, a. Schopenhauer, Jan Patočka, Levinas and others.